

Dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny

Bc. Martina Řezníčková

Diplomová práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Martina Řezníčková**
Osobní číslo: **H17419**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti sociální politiky, sociální pedagogiky a sociální práce.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu technikou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2014, 215 s. ISBN 978-80-262-0643-9.

PURVIS, Karyn B, David R CROSS a Wendy Lyons SUNSHINE. Dítě v nové rodině. Praha: Grada, 2013, 252 s. ISBN 978-80-247-4535-0.

SYCHROVÁ, Adriana. Pedagogické aspekty náhradní rodinné péče. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2015, 239 s. Monographica. ISBN 978-80-7395-955-5.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2014, 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

TRNKOVÁ, Lucie. Náhradní péče o dítě. Praha: Wolters Kluwer, 2018, xiv, 151. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-864-3.

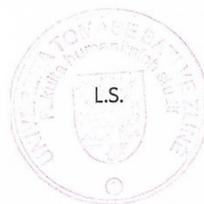
Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Ivana Olecká, Ph.D.**
Ústav zdravotnických věd

Datum zadání diplomové práce: **21. listopadu 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **18. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 21. listopadu 2018

doc. Ing. Aněžka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 22.2.2019

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny. Diplomová práce zahrnuje teoretickou a empirickou část. První kapitola teoretické části se věnuje celkové náhradní rodinné péči a vymezení jednotlivých forem. Druhá kapitola se zabývá tím, jaké jsou funkce rodiny, následnou socializací a také adaptačními mechanismy. Poslední kapitola teoretické části se věnuje legislativě, která se pojí s tímto tématem. Empirická část zahrnuje kvalitativní šetření formou polostrukturovaných rozhovorů. Na základě vymezených teoretických východisek se praktická část zaměřuje na celkovou adaptaci dítěte v nové rodině.

Klíčová slova:

Náhradní rodinná péče, adaptace, rodina, dítě

ABSTRACT

The topic of the diploma thesis is a child in spare care and his adaptatiton to a new family. The thesis includes theoretical and empirical part. The first chapter deals with the overall substitute family care and the delimitation of individual forms. The second chapter deals with the functions of the family, the subsequent socialization and adaptation mechanisms. The last chapter of the thereotical part deals with the overall legislation that is related to this topic. The empirical part includes a qualitative survey in the form of semi-structured interviews. On the basis of delimited thereoretical ways out the practical part focuses on the overall adaptation of a child in a new family.

Keywords:

Spare family care, adaptation, family, child

Poděkování:

Děkuji paní Mgr. Ivaně Olecké, Ph.D. za odborné vedení, hlavně za cenné rady, vstřícnost a ochotu při zpracování diplomové práce. Také děkuji respondentkám, které se účastnily výzkumu, a hlavně velké díky patří hlavně mé rodině, kamarádům a kolegům za trpělivost, kterou se mnou měli po dobu celého studia.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahrána do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	13
1.1 ADOPCE.....	15
1.2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE	17
1.3 PORUČENSTVÍ.....	19
1.4 OPATROVNICTVÍ.....	20
1.5 SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO PÉČE JINÉ FYZICKÉ OSOBY NEŽ RODIČE.....	20
2 FUNKCE RODINY	22
2.1 SOCIALIZACE.....	23
2.2 ROLE RODINY V SOCIALIZACI DÍTĚTE	24
2.3 ADAPTAČNÍ MECHANISMY.....	25
2.3.1 Teorie resilience	28
2.4 PSYCHICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE V NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČI.....	30
3 LEGISLATIVA	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	38
4.1 CÍLE VÝZKUMU A FORMULACE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	39
4.2 APLIKOVANÁ METODIKA	40
4.2.1 Metody získávání dat	40
4.2.2 Metody zpracování dat	42
4.2.3 Proces analýzy dat.....	44
4.3 ORGANIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	44
4.4 ETICKÉ PROBLÉMY A ZPŮSOB JEHO ŘEŠENÍ.....	45
4.5 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉ POPULACE A POPIS VZORKU	46
5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	47
5.1 ŽÁDOST O DÍTĚ.....	49
5.1.1 Rozhodnutí	49
5.1.2 Proces NRP	50
5.1.3 Biologičtí rodiče.....	52
5.2 ZAČLENĚNÍ.....	52
5.2.1 První dny „doma“	53
5.2.2 Vztahy s dítětem.....	53
5.2.3 Reakce okolí.....	54
5.2.4 Integrace dítěte	54
5.2.5 Psychika dítěte	55

5.3	NRP.....	55
5.3.1	Zaměstnání matky.....	55
5.3.2	Negativa NRP.....	56
5.3.3	Vlastnosti náhradních rodičů.....	56
5.3.4	Školení rodičů.....	57
5.3.5	Kontrola SPOD.....	57
5.4	VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ S UČITELKOU MŠ.....	58
5.5	ZAČLENĚNÍ DÍTĚTE Z POHLEDU UČITELKY MŠ.....	59
5.5.1	Nástup dítěte.....	60
5.5.2	Vztahy s ostatními dětmi.....	61
5.5.3	Příchod a odchod dítěte z MŠ.....	61
5.5.4	Kresba.....	62
5.5.5	Sebeobsluha dítěte.....	62
5.6	INTERPRETACE DAT.....	62
	ZÁVĚR.....	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	71
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	72
	SEZNAM TABULEK.....	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Základem dnešní společnosti je rodina, a pokud chceme my jako jedinci, kteří jsme součástí společnosti, aby právě společnost dobře fungovala, je třeba zajistit správný chod rodiny. Ovšem ne vždy může společnost správně fungovat, když víme, že v dnešní době existuje spousta rodin, které ve své funkci selhaly. V této fázi by měla nastoupit společnost a nahradit funkce rodiny, společnost však nedokáže zajistit dítěti takovou lásku a péči, jakou může mít dítě od svých rodičů. Existuje mnoho rodin, které se nedokázaly postarat o své dítě. Proto přijmout dítě je bezpochyby jedním z nejsložitějších rozhodnutí, které ne každý rodič ve svém životě učiní. Je mnoho různých důvodů, proč rodina přijme cizí dítě do své péče, může se jednat o bezdětné páry, které touží po dětech.

Každé dítě si zaslouží lásku, ochranu a také pocit bezpečí. Důležité pro dítě je místo, kde bude vyrůstat, kde bude přijímán, jaký ve skutečnosti je, kde bude rozvíjeno a kde budou naplňovány jeho potřeby a sny. Ovšem ne každému dítěti se poskytne takové místo, proto je nutné mu nabídnout včasnou ochranu a pomoc. Jelikož je důležité, aby dítě bylo spokojené a aby vyrostlo v soběstačného člověka, který bude šťastný.

V této diplomové práci se zabýváme tím, jak se dítě, které se ocitlo v náhradní rodinné péči, adaptuje do nové rodiny. Hlavním cílem práce je tedy snaha zjistit, jak se dítě začlenilo do nové rodiny. Zaměřujeme se také na to, jaký byl proces přijetí dítěte do rodiny, vztahy s ostatními členy rodiny. Dále nás zajímalo, jak se dítě začlenilo do mateřské školy, kterou navštěvuje, i to, jaký má vztah k ostatním dětem. Přínosem diplomové práce je zjistit, jak se dítě dokáže začlenit a jak samotná adaptace v rodině probíhá.

V teoretické části diplomové práce zmiňujeme nejprve náhradní rodinnou péči, kde vymezujeme samotnou historii. Dále se zabýváme, jaké jsou formy náhradní rodinné péče, kdy se jedná o adopci, následně poručenství a jiné formy péče, kde hovoříme o pěstounské péči, opatrovnické péči a v neposlední řadě o ústavní péči. Následně vymezujeme funkce rodiny, kde hovoříme o socializaci dítěte, která má velký podíl na tom, aby se dítě cítilo v nové rodině dobře.

Poté se věnujeme tomu, jak je důležitá role rodiny právě v socializaci dítěte a posléze se zabýváme adaptačními mechanismy. V posledním bodě se zabýváme tím, jaký je důležitý psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči.

V závěru teoretické části vymezujeme legislativu, která se daným tématem zabývá a je velmi důležitá. Obsahem praktické části je kvalitativní výzkum, který byl realizován pomocí polostrukturovaných rozhovorů.

Spousta lidí zastává názor, že pokud se rozhodne rodina pro náhradní rodinnou péči, je hlavním důvodem neplodnost - ovšem nemusí tomu tak být. Neplodnost bývá většinou jedním z hlavních důvodů, může se ovšem jednat i o to, že rodina chce někomu pomoci a má pro to velkou motivaci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Náhradní rodinnou péči můžeme dle Nožírové, rozdělit následovně:

První fáze neboli počátky náhradní rodinné péče ve Starém Římě, definuje takto:

„Historie náhradní rodinné péče úzce souvisí s historií lidstva.“ (Nožírová, 2012, s. 27)

Dříve byla motivace náhradních rodičů jiná, než je dnes, jelikož se odvíjela od nastavení společnosti v tehdejší době. Předtím nebylo dítě pro společnost takovým přínosem, jako to chápeme dnes. *„Právní formu nabývá osvojení již za starého Říma.“* Vztah v této době mezi osvojitelem a dítětem byl podobný, jako vztah mezi rodičem a dítětem. V římském právu mohl osvojit dítě pouze muž, jelikož měl větší práva než žena. Muž byl živitelem rodiny a podmínkou osvojení bylo, že věkový rozdíl musí být 18 let.

Druhá fáze je směřována mezi osvícenstvím a první světovou válkou, kdy dochází k zakládání nalezinců. V této době dochází k tomu, že křesťanství se snažilo změnit pohled na dítě, dovolávali se pro dítě milosrdenství. Adopce se většinou konala jen ve šlechtických kruzích. *„Nalezince byly trvalou a vydatnou zásobárnou dětí pro adopci a později i pro pěstounskou péči. Jejich zakladatelé byli většinou vedeni ušlechtilou snahou zachránit dítě od smrti nebo od pokoutního obchodu a zneužívání, mnohdy i od zmrzačení za tím účelem, aby budilo soustrast a získávalo almužnu pro své „majitele“.* Osud sirotků a opuštěných dětí byl obvykle žalostný. Byly lacinou pracovní silou, měly nejnižší společenský status a po strážce hmotné živořily z milodarů.“ (Matějček, 1999, s. 18)

Další fáze, tedy **třetí** spadá do období světových válek, kdy po 1. světové válce dochází k obratu. Není zde už hlavní zájem osvojitelů, ale už se přihlíží na dítě a také na jeho výchovu, kdy by měla být řádná, zdravá, pracovní, přírodní a také poskytnout společnosti užitek. (Matějček, 1999) **Čtvrtá fáze** spadá do období po 2. světové válce. Zde již neplatí podmínky, které byly dříve stanoveny a k rozhodnutí osvojení, je důležitý soud. *„Osvojením již zanikají práva vůči biologické rodině, a dále zde nově existuje ustanovení o příbuzenském vztahu mezi osvojencem a rodiči osvojitele.“* (Nožírová, 2012, s. 32)

Poslední fáze, tedy **pátá** hovoří o současnosti. V tomto období po roce 1989 se česká společnost přizpůsobila západoevropským modelům.

Bohužel v dnešní době se zvyšuje věk prvorodiček, kdy může dojít k vrozeným chorobám u dítěte, ale také mnoho párů řeší neplodnost. Zde je důležité vzít v úvahu životosprávu,

kteřá souvisí s obezitou, dále pak kouření, stres, který se nejen vyskytuje u žen, ale také i u mužů.

V průběhu 19. a 20. století prošla legislativa v rámci osvojení mnoha změn. „Tyto změny jsou odrazem proměn ve způsobu života manželství a rodiny, jakož i proměn, které v přístupu k dítěti a jeho ochraně nastaly v oblasti působení státních orgánů, resp. státu.“ (Nožírová, 2012, s. 33)

„Náhradní rodinná péče (NRP) je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Tou je u nás zejména osvojení (adopce) a pěstounská péče.“ (Matějček a kol. 1999, s. 31) Smutková uvádí, že hlavní povinností NRP je, aby se dítě dostalo do prostředí, které se nejvíce blíží tomu přirozenému, když nemůže vyrůstat ve své biologické rodině. (Smutková, 2007)

Pro rodinu, která se rozhodne pro jakoukoliv formu náhradní rodinné péče, je důležitý hlavně psychický a zdravotní stav. V nynější době systém řeší náhradní rodinnou péči, kdy se většinou jedná o případy dětí, které osiřely. Můžeme se ovšem setkat s osudy takzvaných sociálně osiřelých dětí. Většinou jde o děti, které mají jednoho z rodičů, ať už matku nebo otce, ale ti se bohužel o děti nemohou, nechtějí, nebo neumějí postarat. (Matějček, 2002, s. 20) Tyto děti zpravidla bývají svěřovány do širší rodiny, nebo se může jednat o osobu blízkou, kdy je důležité, aby dítě bylo s osobou, kterou zná.

Jakmile dítě nemá nikoho, kdo by se o něho „postaral“, na řadu přichází hledání rodiny, kterou už ovšem dítě nezná, ale které jsou schopné dítě přijmout. (© Středisko náhradní rodinné péče, 2013) U rodiny, která se rozhodne pro jakoukoliv formu, se mohou objevit různé rizikové faktory, kterými jsou např. stres v rodině a různé výchovné potíže. Dále se také mohou objevit u dítěte vzpomínky na minulost, kdy bylo zneužíváno či závažně zanedbáváno. (Sychrová, 2015)

Formy náhradní výchovy dle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., jsou:

- **Osvojení (adopce)**
- **Poručenství a jiné formy péče o dítě:**
 - Opatrovnictví dítěte
 - Pěstounství
 - Ústavní výchova

1.1 Adopce

Adopce neboli také osvojení je velmi častá forma NRP. (Nožířová, 2012) Tento pojem je převzat z anglického slova adoption = přijetí. Jak uvádí Matějček (1999, s. 33): „*osvojení (adopce) je považováno za nejdokonalejší formu náhradní rodinné péče, kdy jednotlivci či manželé přijímají opuštěné dítě za vlastní.*“ Osvojení bylo upravováno v zákoně č. 94/163 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, který byl zrušen k 31. 12. 2013 a v účinnost tak vstoupil od 1. 1. 2014 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který přinesl mnoho změn v náhradní rodinné péči.

„Hlavním cílem a posláním osvojení je umožnit nezletilému dítěti, které z nejrůznějších důvodů nemůže vyrůstat ve své původní (vlastní, biologické) rodině, aby vyrůstalo v rodinném prostředí, mělo „svoje“ blízké lidi a byly mu tak vytvořeny co možná nejlepší podmínky pro další tělesný a psychický vývoj.“ (Smutková, 2007, s. 52)

O osvojení rozhoduje soud a manželé, které přijímají dítě za vlastní, získávají tak plnou rodičovskou zodpovědnost. Ještě před rozhodnutím soudu, musí uběhnout lhůta nejméně tří měsíců, kdy zájemce neboli budoucí osvojitel pečuje o dítě na své náklady, kdy se jedná o tzv. předadopční péči. V této lhůtě se má také zjistit, zda bude osvojení plnit určitá společenská poslání. (Smutková, 2007) Vzniká tak vztah i k ostatním členům rodiny osvojitele.

Jakmile je dítě svěřeno do péče, získává příjmení osvojitele, lze změnit i křestní jméno dítěte. „*Z hlediska zachování a nepoškození jeho identity a sebeúcty se však nedoporučuje změna křestního jména u dítěte, které je se svým jménem již identifikováno, ledaže by si změnu samo přálo.*“ (Bubleová, 2011, s. 48) Adoptivní rodina preferuje dítě, pokud co možno nejzdravější, nejmenší a nejlépe do 1 roku života. Ovšem nejvíce dětí se u nás přijímá do 2 – 3 let. (© MPSV)

Následně se můžeme podívat, na roční výkaz o výkonu sociálně – právní ochraně dětí z roku 2017:

	Počet dětí celkem	Svěřené do péče příbuzných osob	Se zdravotním postižením	0-2 let	3- 5let	6-9 let	10-14 let
Předpěstounská péče	200	78	5	56	52	46	39
Pěstounská péče	1 935	1 321	50	409	416	416	538

Zdroj: ©MPSV

Pokud osvojované dítě dosáhne věku alespoň dvanácti let, je potřeba jeho osobního souhlasu k osvojení, avšak pokud je dítě mladší dvanácti let, je jmenován opatrovníkem sociálně-právní ochrana dětí. Je-li to přijatelné, soud vyslechne i dítě a vezme na jeho vyjádření ohled. (ČR, 2012)

Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník: „*Matka osvojovaného dítěte může dát souhlas k osvojení nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Otec osvojovaného dítěte může dát souhlas k osvojení i před uplynutím této doby, nejdříve však po narození dítěte.*“ (ČR, 2012)

Z toho vyplývá, že je třeba souhlasu zákonného zástupce dítěte, kdy se jedná zpravidla o rodiče. Pochopitelně pokud rodič nemá o dítě zájem a neusiluje o něj, není k osvojení třeba jeho souhlas. Může také dojít k ukončení pěstounské péče, musí být ovšem rozhodnuto soudem. Nejčastěji je zrušena na návrh pěstounů, dále se může jednat o zrušení péče ze strany sociálně – právní ochrany dětí, nebo také pokud dítě není spokojeno s péčí. Z následující tabulky je zcela jasné, že většinou se jedná o zrušení právě na návrh pěstouna.

	Zrušení na návrh pěstouna	Zrušení na návrh OSPOD	Celkem
2010	91	60	151
2011	74	28	102
2013	53	32	85
2014			83
2015			91

Zdroj: Roční výkazy o výkonu SPOD, MPSV

Celý proces trvá dlouhé měsíce, proto je důležitá trpělivost hlavně ze strany nastávajících adoptivních rodičů.

Překážka je většinou v tom, že ne každé dítě má šanci na to, aby bylo adoptované. V současné době lze osvojit i zletilého, „*a to v případě, není-li to v rozporu s dobrými mravy*“, podle ustanovení §846 občanského zákoníku.

1.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je upravena v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a také v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. Nejprve si formulujeme daný pojem, dle pedagogického slovníku, kde je pěstounská péče vymezena následovně: „*forma náhradní rodinné péče, při níž z právního hlediska je vztah mezi náhradní rodinou a dítětem volnější než při osvojení.*“ (Průcha, 2003, s. 164) Od osvojení se liší tím, že se nejedná o celkové osvojení dítěte, ale jde o „volnější“ vztah mezi přijatým dítětem a pěstounskými rodiči. V této formě náhradní rodinné péči tak nevymizí vztah dítěte k biologické rodině, ti se právě mohou s dítětem vídat. Ovšem pokud mají o to zájem a také záleží na rozhodnutí soudu. Rodič také může požadovat zpět dítě do své péče, soud tomu vyhoví, jestliže to je v souladu se zájmem dítěte. (ČR, 2012)

Být pěstounem není lehký úkol a celkové rozhodnutí stát se pěstounem by mělo být pečlivě zváženo celou rodinou. Na novou situaci se hlavně potřebují adaptovat jak děti, tak i pěstouni. (Pazlarová, 2016)

O vzniku pěstounské péče rozhoduje soud a končí, když dítě dosáhne zletilosti, či opět soudním rozhodnutím (zde může soud z vážných důvodů rozhodnout o zrušení pěstounské péče). (Smutková, 2003) Pěstouni odpovídají za východu dítěte, ovšem biologickým rodičům stále zůstává vůči dítěti vyživovací povinnost. U každého dítěte probíhá adaptace a začlenění do rodiny úplně jinak. U dětí, které jsou v kojeneckém věku, je předávání a hlavně celkový proces poměrně rychlý a hladký. Dítě může být více plačtivé, mít horší spánek, ale zpravidla se to upraví.

Děti v tomto věku potřebují, aby byla dodržována jejich denní rutina, a až po určitém čase může docházet k zavádění různých změn. (Pazlarová, 2016)

U dětí, které se nacházejí v předškolním a hlavně školním věku, je příchod do rodiny těžší. Rodiče by se měli spíše zapojit hrou a pozorně sledovat neverbální reakce dítěte. Je velmi důležité trávit s dítětem co nejvíce společného času - ten by měl být uspokojivý pro obě strany. (Pazlarová, 2016)

Žádost o dítě je velmi dlouhý proces. Prvním krokem je žádost, kde jsou uvedeny základní osobní údaje žadatele, dále doklad o státním občanství, kopie z evidence rejstříků trestů, zpráva o zdravotním stavu a také údaje o sociálních a ekonomických poměrech.

Žadatel také souhlasí, že sociálně-právní ochrana může zjišťovat další údaje, které mohou být potřebné pro další úkony. „*Následně vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností stanovisko k žádosti o zprostředkování pěstounské péče.*“ (Pazlarová, 2016, s. 33) Dále celá dokumentace postupuje ke krajskému úřadu, který zařazuje žadatele do evidence, potom krajský úřad vyhledává vhodné budoucí pěstouny.

Krajský úřad přihlíží k posouzení pěstounů. (Pazlarová, 2016) Pěstouni se také zúčastňují psychologického vyšetření, kde se zkoumá jejich osobnost, jejich psychický stav, vztahové zázemí, výchovné zkušenosti, většinou je to ve formě rozhovoru, pozorování, atd. Jakmile je žadatel pěstounskou péčí vybrán, musí absolvovat nejméně 48 hodin odborné přípravy.

Je velmi důležitá příprava pěstounů, jelikož je podstatné, aby dokázali o dítě celkově postarat. „*Ovšem pěstoun nemá vůči dítěti vyživovací povinnost a dítě může zastupovat pouze v běžných záležitostech.*“ (Nožířová, 2012, s. 15) Požadavek na pěstouny je, aby byli dobrými „náhradními rodiči.“ (Pazlarová, 2016)

Jak dále uvádí Pazlarová (2016, s. 50): „*základní rodičovskou kompetencí je schopnost utvářet a udržovat vztah s dítětem.*“

Je důležité, aby pěstouni měli uspokojivé rodičovské kompetence, mezi které se řadí jak fyzický, psychický a sociální vývoj dítěte, který probíhá od dětství až do dospělosti. (Pazlarová, 2016)

Tahle forma je státem garantována a hlavně sledována, zajišťuje právě dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i odpovídající odměnu těm, kteří se tohoto úkolu zhostili. (Smutková, 2007) Povinnosti pěstounů jsou vymezeny v občanském zákoníku a také v zákoně č. 359/1999 Sb. Velmi důležitá je adaptace dítěte do rodiny. U malých dětí probíhá lépe než u dětí v novorozeneckém či raném věku.

Adaptace v pozdějším věku je to pro ně těžší, a to z toho důvodu, že ztrácí osoby, na které byly zvyklé, ať už se jedná o matku nebo vychovatelku z ústavu. Může zažívat stres, úzkost či nedůvěru. (Sychrová, 2015) Tyto rodiny, u kterých se vyskytují rizikové faktory, potřebují pomoc a poskytovat by ji měly orgány sociálně – právní ochrany dětí.

Dávky pěstounské péče:

- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- Odměna pěstouna
- Příspěvek při převzetí dítěte
- Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla
- Příspěvek při ukončení pěstounské péče

1.3 Poručenství

Je upraveno v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník a je vymezen následovně: „*není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka.*“ (ČR, 2012)

K poručenství dochází tehdy, pokud:

- Rodiče neplnoletého dítěte zemřeli
- Byla jim odejmuta rodičovská zodpovědnost
- Výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven (© MPSV)

Pokud dojde k nějaké z výše uvedené situace, soud stanoví poručníka, který bude dítě vychovávat, zastupovat a také řídit jeho majetek místo rodičů. V zákonu č. 89/2012 je uvedeno: „*poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost*“ (ČR, 2012)

Osoba, která je pověřená, se stává zákonným zástupcem dítěte, avšak se mezi nimi nevytváří takový vztah, jako mezi rodičem a dítětem. (Smutková, 2007)

Poručník soudu pravidelně předkládá zprávy o osobě dítěte a o jeho vývoji. Pokud budou naplněny všechny složky rodičovské zodpovědnosti a poručník bude o dítě pečovat, nastupuje namísto rodičů v celém rozsahu. Může dojít také k tomu, že se poručenství zařadí nadále do forem náhradní rodinné péče a jsou pak oba hmotně zabezpečeni dávkami pěstounské péče. (© MPSV)

1.4 Opatrovnictví

Opatrovnictví je také upraveno v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. „*Soud jmenuje dítěti opatrovníka, hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé, nehájí-li zákonný zástupce dostatečné zájmy dítěte, nebo je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu, anebo stanoví-li tak zákon.*“ (ČR, 2012)

Jakmile soud rozhodne o jmenování opatrovníka, předloží důvod, proč je opatrovník jmenován. Dále pak stanoví, zda je omezena doba, po níž se má o dítě starat, a určí jeho pravomoce a povinnosti. Také to, jak bude ve vztahu k jiným osobám, které k právnímu jednání potřebuje. Opatrovníkem bývá určena osoba, která je příbuzná. Jakmile nemůže být stanovena osoba příbuzná, nebo blízká, soud ustanoví opatrovníka veřejného, a to je obec, ve které je jedinec příslušný. (ČR, 2012)

1.5 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče

Dle zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník je vymezeno následovně: „*Nemůže-li o dítě pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka. Rozhodnutí o svěření dítěte do péče musí být v souladu se zájmy dítěte.*“ (ČR, 2012)

Pokud soud svěří dítě právě do osobní péče, nenahrazuje pěstounskou péči, ani předpěstounskou péči. (ČR, 2012)

Osoba, která se rozhodne pečovat o dítě, musí splňovat podmínky (ČR, 2012):

- Bydliště na území České republiky,
- Souhlasit se svěřením dítěte do osobní péče

Soud stanoví rozsah práv a povinností pečujících osob vůči dítěti. Dále také určí rodičům dítěte rozsah výživného a nadále osoby, které pečují o dítě, mají právo s výživným nakládat v souladu s potřebami jedince. (© Středisko náhradní rodinné péče, 2013)

2 FUNKCE RODINY

Rodina plní určité funkce vůči svým členům a je považována také za sociální skupinu. V literatuře se můžeme setkat s těmito funkcemi rodiny, které si vymezíme dle Krause (2008) :

- **Biologicko – reprodukční funkce**

Tato funkce má smysl jak pro společnost jako celek, tak hlavně také pro jedince. Pro naplnění této funkce je důležité, aby se rodil určitý počet dětí. „*Ačkoli podstata této funkce se nemění, podle současného trendu ve většině vyspělých zemí je dítě často vnímáno jako překážka v profesním růstu a vlastní seberealizaci osobou rodičů a v rodinách s nižšími příjmy pak také jako přepych.*“ (Kraus, 2008, s. 81)

- **Sociálně – ekonomická funkce**

V této funkci se zakládá na zapojení se do výrobní i nevýrobní sféry. Funkce nemusí být naplněna z hlavního důvodu, a to je neschopnost hmotně zabezpečit členy rodiny, kdy hlavní důvodem může být nezaměstnanost či nízký příjem.

- **Ochranná funkce**

Neboli také funkce zaopatřovací či pečovatelská. Už ze samotného názvu je zřejmé, že jde o zajišťování životních potřeb, a to jak u dětí, tak u všech členů rodiny.

- **Socializačně – výchovná funkce**

Tato funkce se zabývá přípravou jak dítěte, tak i mladistvé na vstup do praktického života, kde velkou roli hraje předávání zkušeností z generace na generaci. Učí děti přizpůsobovat se životu a osvojení si základních životních návyků a dovedností, které právě uplatní v běžném životě.

- **Emocionální funkce**

Jak je z názvu zřejmé, jedná se o emoce, což v tomto spojení chápeme jako zajištění, vytvoření potřebného citového zázemí, také bezpečí a hlavně pocit lásky. Kdy je velmi důležité si uvědomit, že pocit lásky je to nejdůležitější, co člověk může dítěti dát.

V poslední době přibývá rodin, které z důvodu rozvodů, zaneprázdněnosti nemají na děti čas, a proto je tato funkce plněna s velkými obtížemi. Tím pádem dochází k většímu počtu dětí, které jsou citově deprivované či týrané.

- Co také nemůžeme zapomenout zmínit, je **funkce rekreační a relaxační**. Právě způsob, jak rodina spolu tráví volný čas, vypovídá o tom, jak plní svoje funkce.

2.1 Socializace

Dle pedagogického slovníku, je pojem sociologie vymezen následovně: „*celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kultura a začleňuje se tak do společnosti.*“ (Průcha, 2003, s. 216)

V sociální psychologii můžeme chápat socializaci jako proces utváření osobnosti. (Helus, 2015) Na procesu socializace se můžeme dívat z pohledu různých věd. Jak z pohledu sociální psychologie, pedagogiky, sociologie a také z mnoho dalších. Tento samotný průběh ovlivňuje veškeré stránky duševní činnosti daného jedince, a to jak v okruhu kognitivní (poznávání), emotivní (citů), tak i konativní (volní).

Podle Řezáče (1998, s. 48): „*Proces socializace zahrnuje čtyři relativně samostatné děje. Můžeme je ve shodě s některými autory rozlišit a „pojmenovat“ následovně: personalizace, kulturace, profesionalizace a socializace.*“

Socializace je podstatná pro udržení spojitosti rodiny se společností. Socializaci můžeme dle J. Alana, který ve své knize „*Etapy života očima sociologie*“ vymezil tři fáze. **První etapa** se zabývá postupnou identifikací, která probíhá mezi matkou a dítětem mezi prvním a druhým rokem života dítěte. **Druhou etapu** nazval osamostatňování, kdy se u dítěte začíná utvářet systém hodnot, objevují se pocity studu, viny, apod. **Třetí etapa** souvisí s pronikáním dítěte do širších sociálních vztahů, dítě v tomto období navazuje nové kontakty. (Řezáč, 1998)

Socializace se realizuje ve společenských a také v mezilidských vztazích, kde právě na sebe působí jak osoby, tak i skupiny. Proto můžeme říct, že probíhá ve vzájemné interakci jedince a společnosti. Jak uvádí Holý (2005, s. 36): „*je třeba poznamenat, že socializace není pasivním dějem, kdy je člověk formován tlaky společnosti, ale jedná se o vzájemnou interakci lidských potřeb a působení společnosti, kultury a jazyka.*“ Z tohoto tvrzení právě plyne, že je socializace založena na celoživotním sociálním učení.

2.2 Role rodiny v socializaci dítěte

Nejprve si vymežíme pojem rodina dle pedagogického slovníku: „*vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu.*“ (Průcha, 2003, s. 202) Podílí se také na různých funkcích, jako jsou: ekonomické, sexuálně-regulační a socializační.

Sociologický slovník formuluje pojem rodina následně:

„Forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Další znaky toho co je rodina, jsou sociokulturně podmíněny. Patří k nim společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzní linii, společná produkce a konzumování statků atd.“ (Jandourek, 2007, str. 206)

Nukleární nazýváme rodinu, která je tvořena pouze rodiči a dětmi. O rozšířenou se jedná, pokud zahrnuje rodina příbuzenstvo a všichni žijí v jedné domácnosti. Dále můžeme hovořit o rodině neúplné, kdy rodiče jsou buď rozvedeni, nebo může dojít ke smrti jednoho či obou rodičů. Také zde můžeme zmínit nevlastní rodinu, kde má jeden z partnerů dítě z předchozího vztahu a žije s novým partnerem či partnerkou v domácnosti. (Jandourek, 2007)

Na socializaci dítěte se podílí mnoho činitelů. Už samotný proces socializace začíná okamžikem, jakmile se člověk narodí a je to celoživotní proces, během kterého si člověk osvojuje základní kulturní návyky. Dále sem můžeme zařadit vzdělání, kdy se jedinec učí novým poznatkům. Člověk se také učí novým sociálními rolím, a tak se naše tělo postupně vyvíjí. Proto je velmi důležitá role rodiny, jelikož patří k nejvýznamnějším činitelům, kde přichází člověk k prvním interakcím a také k formování jedince. Právě k formování jedince dochází z generace na generaci, kdy se předávají jak morální, ekonomické, tak i kulturní hodnoty.

Jedinec je ve vývoji ovlivňován biologicky, kam můžeme zařadit dědičnost, zrání jedince, komunikaci a výchovu. Následně pak sociálně, kam patří ovlivňování společenských skupin, kam zejména spadá právě rodina. Poté je jedinec determinován sebevýchovou a autoregulací. Socializace pro dítě je nejdůležitější nejvíce v předškolním věku, dítěti se v tomto období utváří jeho osobnost, také se rozvíjí postoje a určité rysy, které pak uplatňuje ve svém životě. V tomto období si osvojí různé sociální zkušenosti, ať už se jedná o pozitivní nebo negativní, ze kterých pak vychází ve svém životě.

Jedná se o zkušenosti:

- Aby byl jedinec milován
- Aby byl přijímán druhými lidmi, jedinci a to bez výhrad
- Vcíťovat se do druhého (Helus, 2003)

„Adoptivní rodiče neboli osvojitelé přijímají za své dítě, které je geneticky zcela „cizí.“ (Matějček, 1999, s. 67) Rodiče mají k dítěti vřelý vztah, který není geneticky podmíněný.

2.3 Adaptační mechanismy

S tímto pojmem se můžeme setkat jak v psychologii, sociologii, v přírodních vědách, tak také v pedagogice. Adaptaci můžeme charakterizovat jako možnost přizpůsobovat se vnějším podmínkám. Probíhá u všech živých organismů. Řezáč ve své publikaci uvádí: *„Adaptace na prostředí vyžaduje, aby jedinec dokázal přijímat podněty z prostředí, přizpůsobovat se podmínkám, které na něho působí. Vztah k prostředí však člověk navazuje skrze své aktivity a činnosti; chce změnit, tvořit – tedy také přizpůsobovat prostředí sobě, svým seberealizačním zájmům.“ (Řezáč 1998, s. 45) Tento pojem můžeme popsat jako přizpůsobení se sociálnímu prostředí. Proces adaptace je ovlivňován vnějšími i vnitřními faktory.*

Do vnějších faktorů můžeme zařadit:

- **Sociální prostředí**

Do sociálního prostředí můžeme zařadit například chování učitelky ve třídě, kdy je důležité, aby byla schopna reagovat na různé dotazy dítěte a aby mu pomohla překonat jakékoliv náročné situace, se kterými si dítě neví rady. Jsou zde nastaveny podmínky, kde se jedná o to, že by dítě nemělo být přetěžováno, ale mělo by být povzbuzováno a hlavně motivováno k určité činnosti.

- **Věcné prostředí**

Zde řadíme RVP PV, kde jsou vymezena určitá kritéria, která musí být splněna, aby byly uvedení podmínky adekvátní. Můžeme zde zmínit prostorové uspořádání, dále nábytek a hračky. Dle našeho názoru je také velmi důležité, aby se děti zapojovaly do různých aktivit, například do výzdoby třídy.

- **Připravenost dítěte na mateřskou školu**

Zde můžeme zmínit, že mateřská škola rozhodně nenahrazuje rodinnou výchovu, jak si někteří rodiče myslí. Zde je důležité, jak rodiče připravují děti, že půjdou do školky a že budou mít jiný režim, než na který byly doted' zvyklé.

Do vnitřních faktorů řadíme:

- **Kognitivní faktor**

Tento faktor můžeme pojmenovat také jako poznávací, kdy dítě působí na nějaké podněty z prostředí.

- **Emoční faktor**

Tento faktor pomáhá dítěti reagovat na změnu.

- **Sociální faktor**

Zde řadíme zcela jistě sociální vazby, které si dítě vytváří.

- **Volní faktor**

- **Percepční flexibilita**

Celkově pojem adaptace neboli také přizpůsobování je důležité pro dítě. Jakmile se dítě, nebo i dospělý člověk dostane do nepříjemné či zátěžové situace, vyžaduje právě pro člověka přizpůsobení. Mezi mechanismy patří jak agrese, únik, tak také můžeme mluvit i o pozitivních mechanismech, kde můžeme řadit překonání vlastních překážek, nacházení nového řešení nějakého problému a jiné. Může ovšem také dojít k maladaptaci, což znamená, že proces neprobíhá tak, jak by měl. (Kohoutek, 2009)

Proto pěstoun by měl prokázat velkou míru flexibility, a také určitě adaptability a to hlavně z toho důvodu, že přijímá do rodiny ze dne na den, „cizí“ dítě. Důležitá je zde i motivace, která ovlivňuje různé faktory. Dle Nakonečného (2014, s. 15-16) můžeme motivaci chápat jako „*intrapsychický probíhající proces, vycházející z nějaké potřeby a vyústující ve výsledný žádoucí vnitřní stav, proces, který je iniciován endogenně nebo exogenně.*“ V obou případech se domníváme, že vzájemně na sebe působí, a to skrze vnější i vnitřní činitele. Pro přijetí dítěte do náhradní rodiny nevede pouze jeden motiv. Právě Škoviera (2007, s. 54) hovoří o motivaci pro náhradní rodičovství, kde se zabývá motivy zveřejněnými, dále pak neveřejnými a nakonec motivy skrytými.

Dělí je následovně:

- **Motivy zveřejněné**

- ✓ Motiv altruistický neboli také snaha a možnost pomoci dětem, které to potřebují
- ✓ Motiv profesionální značí to, že zájemci dětem rozumí a umí to s nimi
- ✓ Motiv emocionální značí lásku a pozitivní vztah k dětem
- ✓ Motiv nenaplněné rodičovství, zde je důležité si projít rodičovstvím alespoň psychologicky, pokud to biologicky není možné
- ✓ Motiv „rodinný“
- ✓ Motiv smyslu života, životní náplň, kde se jedná o nějaké vyplnění chybějícího místa po vlastních dětech
- ✓ Motiv ekonomického zabezpečení
- ✓ Motiv záchranář neboli také „spasitelský komplex“

- **Motivy neveřejné**

- ✓ Pragmatismus
- ✓ Ekonomické přilepšení
- ✓ Motiv rodinná povinnost
- ✓ Společenský status
- ✓ Ubytování
- ✓ Publicita

- **Motivy skryté, zde Škoviera zařadil:**

- ✓ „Něco si dokazuji“ – zde může jít o neúspěšné rodičovství
- ✓ „Vykoupím své viny“ – „Pokud o odčinění, které bývá součástí pocitů viny souvisejících s nezvládnutou výchovou vlastní dcery či syna.“ (Škoviera, 2017, s. 54)
- ✓ „Čekám, že mi bude dítě vděčné a že mne ocení“ – zde rodič čeká od dítěte vděčnost za to, že si ho vzal
- ✓ Řešení partnerské krize – tento motiv by měl zlepšit partnerský vztah při příchodu dítěte
- ✓ Psychopatologické motivy
- ✓ Mocenské ambice

„Rodič by se měl nejprve zamyslet a přiznat si svou vlastní niternou motivaci a teprve poté začít naplňovat své náhradní rodičovství.“ (Sychrová, 2015, s. 55)

Jakmile zájemci o pěstounskou péči nemají motivaci je možné, že do evidence žadatelů nebudou zařazeni. Celkově motivace k přijetí „cizího“ dítěte za své, je velká zodpovědnost a *„souvisí s otázkou hodnoty dítěte pro konkrétní pár či jednotlivce a s hodnotou dítěte ve společnosti. Člověk si během svého života staví svůj vlastní žebříček hodnot, ve kterém se zpravidla objevuje i rozhodování, zda „mít či nemít dítě.“ (Sychrová, 2015 s. 54)* Zde se můžeme zabývat otázkou, jakou má dítě pro rodinu hodnotu, kde se podle Sychrové, ukázaly čtyři hodnoty: *„Na prvním místě figuruje hodnota dítěte jako náplň života, hned za ní uspokojení citových potřeb, jako třetí bylo vyjádření náplň, pouto manželství a nakonec dítě jako příliv podnětů.“ (Sychrová, 2015, s. 54)* Z toho plyne jediné, pokud se staráme o děti, přináší nám to něco radostného.

Bohužel může zde přijít i riziko, a to takové, že pokud právě hlavním motivem bude pro nás to, že chceme za každou cenu dítě, může zde hrozit vysoké nebezpečí selhání. Například se může jednat o rodinu, která nemůže mít děti, proto se rozhodnou pro pěstounství. Ovšem dítě, které přijmou do rodiny, může mít nějaké problémy, se kterými rodiče nepočítali a neumí se s takovou situací vypořádat a vyřešit ji. Dle Sobotkové a Očenáškové můžou být manželé bez biologických dětí dobrými pěstouny, jestliže chápou a vnímají své poslání jako službu pro dítě. (Sobotková, 2012)

Jak uvádí Matějček (2002, s. 54): *„s pěstounskou péčí je to trochu jinak. Tam neplodnost celkově významnou roli nehraje, stejně jako „náhrada za zemřelé dítě“, i když dnes častěji než dříve bezdětné manželské páry nebo i osamělé ženy přijímají do své péče děti, které z nejrůznějších důvodů nejsou vhodné pro osvojení, avšak pro pěstounskou péči dobře přijatelné jsou.“* Dle našeho názoru by se neměli náhradní rodiče rozhodovat pro tento typ jen kvůli tomu, že dítě můžou mít dřív než při osvojení.

2.3.1 Teorie resilience

Celkově pojem resilience je vymezen v pedagogickém slovníku následovně: *„souhrn faktorů, které pomáhají dětem přežít v nepříznivých podmínkách, kdy jsou dlouhodobě vystaveny stresu v důsledku např. nefunkční rodiny, dlouhodobého chronického onemocnění provázeného bolestí aj.“ (Průcha, 2003, s. 200)*

Tento pojem se postupně stal *„sociálním konstruktem“ (Šolcová, 2009, s. 10)*

Šolcová (2009, s. 10) také ve své publikaci uvádí, tři vlny, které Mastenová a Obradovičová rozlišují, jedná se o:

1. **Fáze deskriptivní** – kde se „*identifikovaly koreláty a markery pozitivní adaptace u jedinců, u kterých se předpokládaly, vzhledem k nepřízni, již byli vystaveni, problémy.*“
2. **Fáze charakterizovaná snahou odhalit procesy** – „*mohou být zodpovědné za úspěšný vývoj jedince navzdory nepřízni, které je vystaven.*“
3. **Fáze vyznačující se snahou podpořit resilienci u ohrožených jedinců prevencí, intervencí a opatřeními** – tato fáze se zabývá tím, že „*děti, které nemohou počkat, až budou jasné všechny principy a mechanismy, kterými je proces resilience zprostředkován.*“

Řadíme sem například sebepojetí, sebeúctu, také schopnost komunikace, kritické myšlení, optimistický přístup ke světu aj. Matoušek (2009) ve své publikaci uvádí: „*Resilienci tak můžeme chápat jako působení rizikových a protektivních faktorů v životě jedince. Přitom ke špatné kvalitě života dochází v těch případech, kdy soubor rizikových činitelů převáží nad činiteli projektivními.*“ Dále pak ve své knize používá místo pojmu resilience pojem „sociální inteligence“, kde právě hovoří o souvislosti se vstřícností.

Je důležité, aby osoby, které pečují o dítě, podporovaly jejich talent a také sílu, jelikož v prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, je velmi neadekvátní. Proto je důležité podporovat je, jelikož takový přístup pomáhá dětem a hlavně mládeži k tomu, aby se snažily o nápravu vlastní osoby. (Šolcová, 2009)

Mezi vysoce rizikové faktory, které uvádí Wernerová (1996), patří: chudoba, střední až těžké perinatální komplikace a vývojové zpoždění, dále pak jako stresové situace u dětí a adolescentů zmínila: narození sourozence do dvou let věku dítěte, choroba rodiče, absence otce, změnu školy a také umístění do pěstounské péče, aj. (Šolcová, 2009)

Resilienci rodiny můžeme chápat jako „*dynamickou rovnováhu mezi udržením funkcí rodiny v zátěžových situacích a kapacitou jednotlivých členů rodiny vzájemně se podporovat, komunikovat a vyrovnávat se s obtížemi.*“ (Šolcová, 2009)

V pěstounské péči se můžeme zabývat otázkou, která se týká rodinné resilience a právě v této spojitosti Sobotková (2007) považuje resilienci jako určitou vlastnost rodiny, která

se snaží udržet určité vzorce fungování dané rodiny. Pokud chceme, aby dítě vyrostlo jako zdravý jedinec, je důležité, aby byly naplněny základní psychické potřeby.

Jakmile dítě vyrůstá například v ústavní péči nebo také u náhradní rodiny a tato rodina není schopna tyto funkce naplnit, dítě může trpět deprivacemi. Základními psychickými potřebami dle Langmeiera (2011, s. 277) jsou:

- Potřeba stimulace
- Potřeba smysluplného světa, dítě potřebuje znát řád, který by měl dávat, nějaký smysl
- Potřeba pozitivní identity, tady se odráží sebeúcta a sebevědomí jedince
- Potřeba životní jistoty, kterou dítě potřebuje hlavně pro pocit bezpečí
- Potřeba otevřené budoucnosti, kde dítě může nahlížet na životní naději ve svém osobním životě

Celkový proces resilience je dlouhodobý. Rodič, který se snaží vychovávat dítě, by neměl směřovat na slabosti a nedostatky jedince, ale právě naopak měl by se zabývat jeho předností a potenciály.

2.4 Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči

Být rodičem není lehký úkol, přináší mnoho zkušeností, prožitků a také poznatků. Tato role je vysoce společensky ceněná. Proto by měli rodiče mít velkou motivaci a chuť stát se právě rodičem, jelikož může dojít ke zklamání, že právě život s dítětem není takový, jaký si představovali. Už právě skutečnost, že se osvojitelé rozhodnou získat dítě, může být spojeno s různými riziky. „*Tito lidé potřebují především uspokojit své rodičovské touhy, i když samozřejmě chtějí být i dobrými rodiči, ale pomoc opuštěnému dítěti nemusí být jejich prioritním cílem*“ (Vágnerová, 2012, s. 9)

Osvojitelé se ovšem můžou se svojí rolí vyrovnat, dokážou se o dítě postarat, leckdy mohou mít náhradní rodiče problémy s naplněním rodičovské identity. „*Dost často je v jejich chování zřejmá touha popřít tento fakt, prezentovat se tak, jako by vlastními rodiči byli, a zatajit svému okolí i dítěti samotnému, že je adoptované.*“ (Vágnerová, 2012, s. 9) Náhradní rodiče mají mnoho úkolů, které musí zvládnout a můžou být pro ně těžké.

V pěstounství je hlavním podnětem potřeba pomoci dítěti, které nemá vůbec žádné zázemí, ovšem rodiče už mají vlastní potomky, proto jsou důvody vzít si cizí dítě jiné než u osvoji-

telů. I zde je možné, že rodiče budou mít různé představy, které se také nemusí naplnit. (Vágnerová, 2012) Už samotný příchod dítěte do nové rodiny je velmi těžký, a to jak pro dítě, tak i pro náhradní rodiče.

Samotný proces, kterým procházejí je velmi dlouhý a vyčerpávající. *„Oznámení o existenci dítěte, které bude od nynějška jejich, přichází náhle a oni nemají čas, aby se na novou situaci patřičným způsobem vyladili.“* (Vágnerová, 2012, s. 11) Častokrát nevědí, jak se mají k dítěti chovat, co dítě potřebuje, na co je zvyklé. Proto je důležité postupné sžívání dítěte s rodiči, které může trvat nějakou dobu. Už pro dítě je náročné to, že se objevuje v nové rodině, mnohdy neví co se děje, kde je a musí si zvykat na nové prostředí.

Zde je velmi důležité pouto mezi dítětem a jeho rodičem či osobou, která o dítě pečuje. *„Dětsí psychologové hovoří tak o „vazbě“.“* (Purvis, 2013, s. 37) Děti, které vyrůstají v úplné rodině, budou mít utvořenou vazbu, která jim bude navozovat pocit jistoty a bezpečí, budou vědět, že rodiče jsou tady pro něj, a proto se dítě v takovém vztahu cítí bezpečně. (Purvis, 2013) Jak dále uvádí Purvis (2013, s. 37): *„Dětem vyrůstajícím v neutěšeném prostředí sirotčince bez konkrétní osoby, která by jim poskytovala primární péči, mohou zcela chybět dovednosti potřebné k utvoření vazby.“* U těchto dětí může hrozit, že nebudou mít představu o tom, jak se chovat k lidem, protože to neuvidí u maminky ani tatínka. Z toho důvodu může hrozit to, že tyto děti budou lhát nebo se chovat agresivně. Je zcela důležité, aby dítě, které přijde na svět, mělo od počátku narození rodičovskou lásku a péči, jelikož minulost má určitý vliv na budoucnost.

Je velmi podstatné, aby se rodiče, kteří se rozhodnout pro náhradní rodinnou péči, dokázali postarat o dítě. Jakmile si dítě přivázejí domů, je důležité, aby se vyhýbali změnám a zjistili si, jak probíhaly všední dny jejich dítěte. Po čase je možné přejít na změny, ale ze začátku je adekvátní zachovat co nejvíce z běžného prostředí. (Archerová, 2001) Některé děti mohly trpět tak, že si to nedovedeme ani představit, proto je důležité posléze zjistit, co potřebuje dítě dohnat, jaké základní návyky mu chybí. (Purvis, 2013)

„Narození, resp. přijetí prvního dítěte, se zcela zákonitě projeví i změnou vztahu rodičovského páru.“ (Vágnerová, 2012, s. 14) Může také dojít k tomu, že jeden z partnerů se bude cítit nejistý. Převážně se většinou jedná o muže, kteří mohou mít pocit, že je to pro ně citově náročné, i když vědí, že dítě potřebuje velkou pozornost. Proto je velmi důležité, aby rozhodnutí vzít si dítě do náhradní rodinné péče odsouhlasili oba rodiče. Jelikož je pravděpodobné, že když přijmou dítě za své, nebudou už mít takový čas na partnerské zážitky a

tak může dojít k různým konfliktům, či také rozvodu. Z tohoto důvodu je zcela nezbytné, aby si partneři ujasnili, co chtějí hned na začátku procesu, neboť mohou být zklamáni z toho, že si život s dítětem představovali jinak. (Vágnerová, 2012)

Jak uvádí Jedlička: „*pro dobrou psychickou pohodu budoucí maminky je potřeba ochraňující podpora jejího partnera*“ (Jedlička, 2017, s. 38) U dítěte, které přichází do náhradní rodiny, u kterého nebyly uspokojeny základní potřeby, mohlo dojít ke špatné zkušenosti. Většinou se jedná o děti, které byly zanedbávané, týrané, špinavé, nebo se mu také nikdo nevěnoval a proto citově strádalo. Z toho důvodu dítě může mít negativní základní zkušenost z dětství a to právě může ovlivnit reakci dítěte na novou rodinu. „*V kojeneckém věku bývá nejčastější reakcí takových dětí buď apatie a nezáměr nebo aktivní odmítavý projev, snaha se schovat, neschopnost navázat oční kontakt, chybí úsměv, nastává křik při jakémkoli pokusu o bližší kontakt a dotek, nezáměr o mazlení.*“ (Vágnerová, 2012, s. 51) U takového dítěte to chce čas a tento vztah k rodičům se mění. Dítě se naopak fixuje na jednu osobu, většinou se jedná o matku, kdy tato fáze může trvat dlouho, ale důležité je dítěti nechat čas. (Vágnerová, 2012)

„*Děti si přinášejí různá traumata, objevují se u nich poruchy attachmentu, mohou být také v různé míře.*“ (Sychrová, 2015, s. 50) Tato teorie vznikla v roce 1969 a za zakladatele je považován John Bowlby a Mary Ainsworthová.

V České republice se užívá taktéž termín attachment, ovšem překládá se jako citová vazba, nebo také přilnutí či připoutání. Bowlby definuje citovou vazbu jako „*trvale emoční pouto, charakterizované potřebou vyhledávat a udržovat blízkost s určitou osobou, zejména v podmínkách stresu.*“ (© Obecně prospěšná společnost Sirius, o.p.s. 2011 – 2019) Většinou se jedná o vytváření primárního vztahu k hlavní pečující osobě, kterou je matka. Základní funkci, kterou Bowlby zmiňuje je ochrana, dále pak jako významný pojem uvádí tzv. koncepcí bezpečného zázemí, která je spjata s teorií citového pouta. „*Matka pro dítě představuje „bezpečné zázemí“, které mu poskytuje ochranu a pocit bezpečí, díky němuž získává odvalu prozkoumávat svět a k němuž se může v případě potřeby navrátit.*“ (© Obecně prospěšná společnost Sirius, o.p.s. 2011 – 2019)

Fáze vývoje citového přilnutí

1. Fáze před vznikem citového přilnutí (první týdny po narození)

V této fázi dítě ještě nerozlišuje postavy, které se nachází v jeho okolí, proto ji Bowlby popisuje jako „*krátké období nerozlišujícího reagování.*“

(Kulísek, 2000, s. 408) Tato fáze většinou trvá do 3 měsíců dítěte, kdy je zde důležité vzájemné působení mezi matkou a dítětem. V tomto období se jedná o reflexy sací, úchopové aj.

„Je důležité, aby matka byla schopna citlivě rozlišovat signály, které dítě vysílá, ať se již jedná o úsměvy, pláč, jemnější obličejové projevy atd.“ (Kulísek, 2000, s. 409) Pro vytvoření citové vazby je důležitá jedna pečující osoba.

2. Zárodky citového přilnutí

Tato fáze nelze časově vymezit. Ovšem v tomto období už dítě je schopno rozlišovat tváře známé a tváře cizí. Po čtvrtém měsíci už u dítěte vzrůstá frekvence úsměvů, jakmile spatří známou tvář. *„Navzdory tomu se např. Colinová domnívá, že dítě si existenci pečující osoby dosud uvědomuje pouze v její přítomnosti.“* (Kulísek, 2000, s. 409) Matka může být v tomto období ještě nahrazena náhradní, neboli adoptivní matkou, nebo také zdravotní sestrou.

3. Vyhraněné citové přilnutí

Tohle období začíná okolo sedmého měsíce a bývá označováno za *„období strachu z cizince.“* V této fázi dítě vyhledává nejčastěji matku a právě při separaci od matky násilně protestuje. A jak zdůrazňuje Ainsworthová *„matka v tomto období plní funkci bezpečného zázemí“* (Kulísek, 2000, s. 409)

4. Období cílesměrného vztahu a partnerství

U dítěte se kolem čtvrtého roku vytváří základní identita. Utváří se zde nový vztah mezi dítětem a matkou. Jakmile vývoj v předešlých fázích proběhl tak jak měl, závislost dítěte na matce ustupuje a dítě si tak začíná vytvářet vlastní autonomii. Dítě v tomto věku prozkoumává okolní svět. (Kulísek, 2000)

Teorie attachmentu mluví o tom, že se právě mezi miminkem a pečující osobou, kterou se stává většinou matka, vytváří určitá citová vazba a to do šesti měsíců života. Proto je zcela adekvátní, aby miminka, která jsou odložena ihned po narození, nebyla předána do ústavů, ale do nové rodiny, kde bude miminko milované a spokojené. Pro tyto děti je nejlepší alternativou přechodná pěstounská péče. (©Dobrárodina o.p.s. 2015)

Dle Matějčka je zcela zřejmé, že: „*Má-li se dítě vyvíjet po psychické stránce a charakterové stránce v osobnost zdravou a společensky užitečnou, potřebuje vyrůstat v prostředí stálém, citově příznivém, vřelém a přijímajícím.*“ (Matějček, 1994)

Pro dítě je zcela zásadní, aby mělo láskyplný vztah, dále pocit jistoty, bezpečí a uspokojení. Pokud bude některá ze základních potřeb člověka chybět, může se stát, že dítě bude trpět psychickou deprivací. Zkušenosti, které dítě získává během prvních měsíců, se pak s nimi nesou celý jejich život. Pokud už na začátku narození není dítě schopno navazovat nové vztahy, je možné, že se to otiskne do jejich budoucího života. Je velmi důležité, aby dítěti nechyběla láska od pečující osoby. Proto pokud je dítě umístěno do ústavu, kde se „teta“ stará například o pět dětí, je zcela jasné, že dítěti bude chybět láska a bude mít v budoucnu problémy s navázáním nových kontaktů. Z toho důvodu je důležité, aby děti, které nemohou z nějaké příčiny vyrůstat ve své vlastní rodině, bylo umístěno do náhradní rodiny, která mu zajistí základní potřeby. (©Dobrarodina o.p.s. 2015)

3 LEGISLATIVA

Náhradní rodinná péče je vymezena v **zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je platný od 22. 3. 2012 a v účinnosti je od 1. 1. 2014. Náhradní rodinná péče je uvedena v části druhé, která se zabývá rodinným právem. Je zde zmíněno manželství, kde se zabývá majetkem, zánikem, rozvodem atd. V oddílu č. 2 je zmíněno osvojení, kdy osvojitelem se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní. Následně je tento oddíl rozdělen do pododdílů, kde se zabývá souhlasem s osvojením, péčí před osvojením, utajením osvojení, osvojení zletilého.

Hlava III. se zabývá poručenstvím a jiným formám péči o dítě, kde je v dílu 1 zmíněno poručenství, díl 2 se dále zabývá opatrovnictvím dítěte a v posledním díle je uvedeno svěření dítěte do péče jiné formy, kde je zmíněno pěstounství.

Další zákon, který nesmíme opomenout je **zákon č 358/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se také zabývá dávkami pěstounské péče, které jsou uvedeny v kapitole číslo 1.2. Zákon definuje: *„pro účely tohoto zákona se jako pěstounská péče posuzuje péče o dítě poskytovaná osobou pečující nebo skutečnost, že je fyzická osoba osobou v evidenci.“* (ČR, 1999)

Následné zákony, které zmiňujeme, se soustřeďují na situaci rodin, které přijali dítě do náhradní rodinné péče, jedná se o:

1. **Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění**, ve znění pozdějších předpisů, který se zabývá peněžitou pomocí v mateřství.
 - *„Za rozhodnutí příslušného orgánu se považuje: rozhodnutí soudu o svěření dítěte do pěstounské péče a do pěstounské péče na přechodnou dobu“* (ČR, 2006)
2. **Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, ve znění pozdějších předpisů, kde je zmíněn příspěvek na péči (který se týká osob závislé na péči z důvodu nepříznivého zdravotního stavu).
3. **Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu, příjmení**, ve znění pozdějších předpisů

- V tomto zákonu je definována změna jména a příjmení. Žádost o změnu jména nebo příjmení rozhoduje matriční úřad. Podmínkou je, aby člověk, který žádá o změnu příjmení, byl přihlášen k trvalému pobytu.
„U nezletilých dětí rozhoduje matriční úřad v místě trvalého pobytu dítěte.“
(ČR, 2000)
4. **Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel o rodných číslech**, ve znění pozdějších předpisů
5. **Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce**, ve znění pozdějších předpisů
6. **Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád**, ve znění pozdějších předpisů
- *„V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k poručování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužívání.“* (ČR, 1963)
7. **Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně – právních ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů (© Adopce.com, 2010)
- Tato vyhláška se zabývá odbornou přípravou osob stát se osvojitelem nebo pěstounem
 - Příprava zahrnuje různé tematické okruhy, patří sem např.:
 1. „Poznání a naplňování práv a potřeb dítěte v náhradní rodinné péči
 2. Komunikace s dítětem a přístup k dítěti s vědomím jeho důstojnosti a lidských hodnot
 3. Rozvoj schopností a zájmů dítěte
 4. Práce s dětmi žijícími v rodině žadatele aj.“ (ČR, 2012)
 - Vyhláška se také zabývá dohodou o výkonu pěstounské péče, která nám říká: *„Pověřená osoba má písemně zpracována pravidla pro uzavírání, změnu a zrušení dohod o výkonu pěstounské péče, zejména kdo je oprávněn dohodu uzavřít, změnit nebo zrušit, jaké další náležitosti, kromě těch zákonem stanovených, dohoda obsahuje, jaké přílohy jsou spolu s dohodou předány klientovi. Pověřená osoba plánuje společně s dítětem, osobou pečující nebo osobou v evidenci, rodinou dítěte, příslušným orgánem sociálně- právní ochrany průběh pobytu dítěte v pěstounské péči.“* (ČR, 2012)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V České republice je bohužel spousta dětí, které nemohou z nějakého důvodu vyrůstat ve své vlastní rodině. Tyto děti bývají nejčastěji umístěny právě do náhradní rodinné péče, kdy se může jednat v nejlepším případě o nějakého člena rodiny, pokud to není možné, „*pak je dítěti vybírána náhradní rodina (osvojitelská či pěstounská) z řad prověřených žadatelů, kteří mají zájem přijmout do své péče dítě jiných rodičů.*“ (Grohová, 2011, s. 6) Příjmutí dítěte do nové rodiny je celkem složitý proces, a to jak z hlediska samotné rodiny, tak hlavně z hlediska dítěte. Dítě se ocitá v novém prostředí, kdy neví, co ho čeká a jaké rodina bude mít zvyky. Může se stát, že dítě nebude mít žádný problém se samotným začleněním, ovšem jsou i případy, kdy dítě vystřídal mnoho různých vychovatelů, nepoznalo pocit bezpečí a prožívalo spíše strach. „*Tyto negativní zkušenosti vedly k tomu, že se postupně odnaučilo dávat najevo své pocity, přestalo se o své potřeby hlásit normálním způsobem, komunikace s okolním světem se tak pro ně stala problematickou.*“ (Grohová, 2011, s. 12)

U těchto dětí může dojít k tomu, že v budoucnu nebudou vědět, kam směřují, a nebudou chápat svou minulost. Zde můžeme zmínit, že se jedná o psychickou deprivaci nebo také o poruchu citové vazby. Pro takové dítě je důležité, aby náhradní rodiče byli trpěliví, laskaví a aby s dítětem hodně komunikovali. Určitě nesmíme také opomenout, že děti potřebují ocenění a pochvalu. Ovšem ne vždy se jedná o děti, které trpí psychickou deprivací. Některé děti jsou odolnější vůči špatným zkušenostem, které měly v dětství, a tak jim příchod do nové rodiny nedělá sebemenší problém.

V teoretické části práce jsme se zabývali hlavně teorií, která se týkala daného tématu. Následně praktická část nebo také empirická, se zabývá hlavně výzkumným cílem. Výzkumné šetření je pojato kvalitativně. Jak uvádí Švaříček a Šed'ová (2007, s. 24): „*jde o to do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací.*“

V kapitole se soustředíme na vymezení výzkumného problému, uvedení designu výzkumného šetření, dále pak vymezení otázek a výzkumného souboru, kde se zaměříme na způsob jeho výběru, techniku sběru dat a metody analýzy dat.

4.1 Cíle výzkumu a formulace výzkumných otázek

Hlavním cílem práce je zjistit, jak se dítě adaptuje celkově do nové rodiny. Další cíle, které spatřujeme v této práci důležité, je také to, jak se dítě začleňuje do nového prostředí, jak se také adaptuje mezi ostatní děti ve školce, a zabýváme se otázkou, proč se právě tato rodina rozhodla pro svěření dítěte do jejich rodiny.

Adaptace dítěte je víceméně neprobádané téma. Proto považujeme toto téma za přínosné a chceme na něj upozornit. Aktuálně nejsou provedené výzkumy, které se týkají adaptace dítěte v náhradní rodinné péči, z toho důvodu jsme se rozhodli daným tématem zabývat. Je zcela zřejmé, že na kontrolu do rodiny chodí pravidelně sociální pracovníce, která si dítě hlídá, zda mu něco nechybí a zda je v rodině všechno v pořádku. Na základě teoretických poznatků, výsledků empirických výzkumů a cílů prezentovaného výzkumu jsou stanoveny následující výzkumné otázky:

HVO: Jak se dítě v náhradní rodinné péči adaptuje do nové rodiny?

DVO:

1. Jaký byl celkový proces náhradní rodinné péče pohledem respondentky?

Zde se zabýváme otázkou, jak probíhal samotný proces svěření dítěte do náhradní rodinné péče. Jaký byl důvod rozhodnutí, jaké školení museli náhradní rodiče absolvovat, pak jsme narazili na otázku, která se týkala biologických rodičů, a také nás zajímalo, bylo, zda je rodina někým kontrolována. Dále jsme zmínili otázku, jaký vztah má dítě s okolím, jaká byla samotná reakce okolí a jak to měla náhradní matka se zaměstnáním.

2. Jaký je proces socializace dítěte z pohledu učitelky MŠ?

Na tyto otázky odpovídala učitelka mateřské školy, kterou dítě navštěvuje. Zajímalo nás, jaký byl nástup dítěte do zařízení, dále pak jak se choval k samotné učitelce a jestli přijal autoritu bez problému. Následně jsme se zabývali otázkou, jak se choval k dětem, zda měl nějaký problém ze začátku a zda sama učitelka vidí u dítěte nějaký posun. Také jsme hledali odpovědi na otázku, jak je to při příchodu a při odchodu dítěte do mateřské školy a následně, jak dítě zvládá sebeobsluhu, zda s ní má nějaký problém či nikoliv.

4.2 Aplikovaná metodika

Vzhledem k typu výzkumného problému byl k řešení a také při hledání odpovědí na výzkumné otázky zvolen kvalitativní výzkum. Tento přístup se soustředí na hloubkové a detailní poznání zkoumaného jevu. Následně pak „*analýza dat a jejich sběr probíhají současně – výzkumník sbírá data, provede jejich analýzu a podle výsledků se rozhodne, která data potřebuje a začne znovu se sběrem dat a jejich analýzou. Zpráva o kvalitativním výzkumu obsahuje podrobný popis místa zkoumání, rozsáhlé citace z rozhovorů a poznámek, jež si výzkumník dělal při práci v terénu.*“ (Hendl, 2016, s. 46)

Vzhledem k výběru přístupu je šetření uskutečněno formou případových studií, kdy zde jako cílovou skupinou je rodina, která se rozhodla pro náhradní rodinnou péči. Hendl případovou studii popisuje následovně: „*V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti. V případové studii sbíráme velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců.*“ (Hendl, 2016, s. 102).

4.2.1 Metody získávání dat

Jako metodu analýzy dat bylo zvoleno polostrukturované interview (dále uvádíme jako rozhovor). „*Ten představuje dostatečně flexibilní metodu, která dává respondentovi možnost volně mluvit o tématu, reflektovat svůj postoj k němu a rozvíjet o něm své myšlenky.*“ (Čermák, 2013, s. 15)

Jednalo se zde o volné neřízené vyprávění, kde jsme předem měli připraveno několik otázek, ovšem respondentka se kterou byl rozhovor realizován, neměla problém o náhradní rodinné péči mluvit souvisle. Metodu jsme si zvolili z toho důvodu, jelikož k danému tématu se během rozhovoru vynořilo několik dalších témat, která nás zajímala a také z toho důvodu, že samotné téma je velmi citlivé.

Tato metoda nám také pomáhá k usměrňování rozhovoru a také k tomu, aby nedocházelo k odbočení od daného tématu. Také nabízí prostor pro doptávání a rozvíjení otázek, což vede k odkrývání dalších získaných dat. Jediné negativum, které spatřujeme v rozhovoru, je časová náročnost, která nemusí být pro respondenty příjemná a také může zmírnit motivaci účastníků ke spolupráci. Další metodu, kterou jsme v rozhovoru uplatnili, bylo pozorování.

Pozorování jsme použili u rozhovoru s matkou, ale také v mateřské škole, kde jsme pozorovali dítě, jak se chová k ostatním dětem, jak akceptuje učitelku.

Rozhovory jak s matkou, tak i s učitelkou MŠ byly nahrány na mobilní zařízení a následně byly přepsány. Důvodem, proč jsme zvolili dané otázky, bylo odkrýt co nejvíce odpovědi k danému tématu. Pořadí otázek nebylo závazné. Jelikož byl výzkum zaměřený na dítě, které se ocitlo v náhradní rodinné péči a následně jeho začlenění, formulace otázek byla většinou doplňující, jelikož při rozhovoru jak s matkou, tak také s učitelkou se vynořovala určitá témata a proto se navazovalo na dané odpovědi. Jelikož naším cílem bylo, aby byl rozhovor plynulý a aby se respondentky cítily adekvátně, schéma rozhovoru bylo poskytnuto dopředu.

Rozhovor probíhal vždy osobně. Ve své práci uvádíme pouze jeden případ, jelikož respondentka, kdy se jednalo o náhradní matku, neměla problém s poskytnutí rozhovoru a jeho nahrávky. Už při dřívějším setkání, když se přišla s chlapečkem se do mateřské školy podívat, o celém procesu mluvila velmi otevřeně a neviděla v tom žádný problém. Průměrná délka rozhovoru s matkou byla cca 30- 40 minut a rozhovor s učitelkou byl kratší kolem 15 minut.

Všechny rozhovory byly zahájeny neformální konverzací, kdy se respondenti seznámili s výzkumníci, byly jim vysvětleny cíle, dále pak důvod, proč nás tohle téma zajímá a proč jsme se pro dané téma rozhodli. Cílem úvodní konverzace bylo také navodit příjemnou atmosféru, aby se respondentky cítily pohodlně a aby byly otevřené pro otázky, které byly připraveny. Následně byly informovány a souhlasily s pořízením audiozáznamu a svůj souhlas dále potvrdily podpisem, který se nachází v příloze.

V rozhovoru byla respondentkám nabízena volnost, aby vyjádřily svůj názor a pocity, které se pojí s otázkami. Po zodpovězení otázek, byly následně položeny doplňující otázky a z nichž se některé dále rozvíjely. Jakmile respondentka, kdy se jednalo o matku, mluvila o nějakém těžkém tématu, bylo užíváno pomlka i odmlčení. Naopak, když si vzpomněla na něco veselého, neměla problém se zasmát a dát city najevo. Při tomto rozhovoru bylo chvílemi nutné korigovat odpovědi, jelikož se stávalo, že měla tendenci odbíhat od tématu

Na závěr byl dán prostor pro vyjádření a také pro případné dotazy. Poté následovala neformální konverzace a přátelské rozloučení. Během rozhovoru s matkou bylo zaznamenáno pomocí pozorování osobních poznámek, kdy se jednalo o atmosféru mezi výzkumníci a respondentkou.

Pro představu toho, jak dítě vidí rodinu, ve které vyrůstá, uvádíme v příloze č. obrázek, který nakreslil po tom, co jsme učitelku požádali.

4.2.2 Metody zpracování dat

Data, která jsme získala, byla dále zpracována pomocí interpretativní fenomenologické analýzy (Interpretative Phenomenological Analysis, dále uvádíme IPA)

Autorem této analýzy je Johan A. Smith, kdy IPA je spojena s psychologií zdraví a počátky jsou stanoveny na 90. léta minulého století. Ovšem v současné době je použita pro výzkumy z oblastí psychoterapie a také klinické psychologie. IPA „*je porozumění žité skutečnosti člověka, pomáhá nám detailně prozkoumat, jak člověk utváří význam své zkušenosti, což nám umožňuje porozumět jednotlivé události nebo procesu.*“ (Čermák, 2013, s. 9)

Zakotvení se objevuje ve zdrojích, jako je: fenomenologie, hermeneutice a v ideografickém přístupu. „*Výzkumník se snaží vstoupit do vnitřního světa jedince, aby porozuměl významům, jež fenoménu přikládá. Výzkumník analyzuje získaná data, aby zachytil esenci prožité zkušenosti.*“ (Hendl, 2016, s. 131)

Částí IPA je práce s hermetickým kruhem a tzv. dvojitá hermeneutika (double hermeneutics) – „*respondent se snaží porozumět své zkušenosti s daným fenoménem, zároveň výzkumník se snaží porozumět tomu, jakým způsobem k tomuto porozumění respondent dospívá, či řešeno se Smithem (2004), jak respondent toto porozumění provádí.*“ (Čermák, 2013, s. 11)

U této studie se většinou pracuje s nižším počtem respondentů. „*Data se shromažďují obvykle za pomoci kvalitativního rozhovoru. Účastník je vyzván, aby refletoval svoji zkušenost a vyprávěl, jakou měla pro něho význam.*“ (Hendl, 2016, s. 131)

Základními charakteristikami, které zmiňuje Čermák (2013) můžeme shrnout do následujících bodů:

- Jako sběr dat se používá polostrukturovaný rozhovor, jelikož dává respondentovi šanci mluvit volně o tématu.
- Očekává se, že rozhovor bude směřovat od důležitosti daného tématu k tomu, co se během rozhovoru vynořuje.
- Respondent by měl mít dostatek prostoru k tomu, aby se vyjádřil, jelikož ho považujeme za odborníka ve zkušenosti, kterou právě zkoumáme
- Průběh začíná vždycky u jednoho případu
- Nejdůležitějším místem IPA je samotná interpretace

- Výsledky můžeme prezentovat stručně, je důležité prezentovat hlavně to, co jsme zjistili, „ať už v podobě seznamu témat nebo nějakého schématu.“ (Čermák, 2013, s. 23)

Data, která jsme získaly pomocí interview a následně byla zpracována dle Miovského (2006, s. 195) tzv. „*data management*“. Kdy se jedná o „*způsob zacházení s kvalitativními daty, tj. dílčí úkony procedury propojující fázi získávání dat a fázi analýzy dat.*“ (Miovský, 2006, s. 195) Kdy prvek tohoto procesu můžeme nazvat jako fixace, neboli také uchovávání dat, jedná se o třídění, popisování, systematizaci apod.

V tomto případě byla fixace uskutečněna pořízením audiozáznamu ze všech interview a následným přepisem. Tato metoda nám poskytuje mnoho přínosů, a to: zachycuje mluvený projev, který si následně můžeme přepsat, je zcela nezaujatý a i tak je na něm všechno zaznamenáno. Dalším pozitivum, které zde vidíme, je že výzkumník nemusí zapisovat odpovědi respondentů ručně, proto se může soustředit na kladení otázek a také se může věnovat tomu, jak se respondent chová, jestli se cítí být nervózní či nikoliv.

Přepis neboli transkripce byl realizován v opakovaném poslechu, kdy samotný rozhovor byl zpomalen a následně po opakovaném poslechu byly doplněny části, které při prvním poslechu nebyly srozumitelné. Samotný přepis je tudíž doslovný, včetně výrazů nářečí, také různých nespisovných výrazů, které respondentky používaly.

V přepisu interview chybí pouze úvodní část, kde bylo důležité navodit příjemnou atmosféru a informovat právě respondentky o samotném výzkumu.

Následnou fází, která už byla poslední, byla systematizace. Během tohoto procesu byla dokončena úprava dat a následně se mohla zahájit kvalitativní analýza. Nejprve se třídila data, podle určitých parametrů, které byly v souladu s výzkumnými otázkami. Ve druhé fázi proběhlo samotné kódování dat a následně vytvoření jednotlivých tematických celků, kterým byla přiřazena klíčová slova. „*Kódování nám pomáhá data popsat. Kód je symbol přiřazený k úseku dat tak, že ho klasifikuje nebo kategorizujeme.*“ (Hendl, 2016, s. 232) Výpovědi, které jsme měli od respondentek, byly přiřazovány k daným celkům pomocí barevného rozlišení. Pro každý úsek byla vybrána jiná barva. Při analýze dat pracujeme s citovanými odpověďmi účastníků výzkumu a zachováváme jejich stylistickou podobu. V textu jsou rozlišené uvozovkami a kurzívou.

4.2.3 Proces analýzy dat

Ve shodě právě s IPA je cílem formulovat témata, která jsou tématem výzkumu. Analýza byla provedena tak, aby na sebe navazovala a výsledek nám dával smysl.

V prvotní fázi jsme nejprve opakovaně četli přepisy interview a k tomu jsme poslouchali dané audiozáznamy. Snahou bylo zaznamenat obsah výpovědí. Při poslechu audiozáznamů došlo k vybavení rozhovoru. Díky opakovanému čtení a poslechu rozhovorů jsme se opětovně vrátili do momentu interview.

V další fázi byla vypsána témata, z nichž jsme některá témata jsme vyřadili, jelikož po uvážení a znovu pročitání jsme zjistili, že se nevztahovala k výzkumným otázkám.

4.3 Organizace a průběh výzkumného šetření

Tvorba dat probíhala od roku 2018 do března 2019. První setkání proběhlo s respondentkou – matkou na zápisu dítěte do MŠ, kdy neměla problém o náhradní rodinné péči mluvit otevřeně. Proto v následujících měsících jsme se rozhodli o oslovení této respondentky prostřednictvím telefonického rozhovoru a následného osobního setkání. Při prosbě o poskytnutí rozhovoru respondentka nevěděla, zda bude chtít, ale nakonec se s manželem domluvila a následně jsme si dohodly termín, kdy bude rozhovor probíhat.

Nejprve jsme rozhovor chtěli realizovat s celou rodinou, kdy by se jednalo o skupinové volné vyprávění, bohužel z časového vytížení rodiny se rozhovor konal pouze s jedním členem rodiny, kdy se jednalo o matku. Zajímal nás hlavně pohled otce na celý ten proces a také, jak na to nahlízejí biologické děti rodičů, které se rozhodli pro tuto formu náhradní péče. Jak jsme uvedli výše, bohužel z časového hlediska, kdy se jednalo o pracovní vytížení manžela, dcery i syna nebylo možné rozhovory poskytnout. I tak jsme byli rádi, že matka s rozhovorem souhlasila a neměla problém o daném tématu hovořit souvisle a otevřeně.

První rozhovor se konal 3. 8. 2018 v domácím prostředí respondentky. Jednalo se o všední den – pátek. Při příchodu byl respondentce vysvětlen postup otázek, které jsme měli předem připraveny a celkově celý výzkum. U rozhovoru bylo přítomno dítě, které si rodiče vzali do náhradní péče, jelikož do mateřské školy chodilo párkrát do týdne. Při příchodu chlapeček pozdravil a šel si hned hrát s hračkami. Občas do rozhovoru vstoupil, vše je zaznamenáno v přepisu.

Následně jsme se snažili navodit příjemnou atmosféru. První rozhovor trval 45 minut, kdy respondentka mluvila celkově o procesu náhradní rodinné péče, jaký byl prvotní impuls, kdy se rozhodli pro NRP, jak se dítě začlenilo ze začátku do rodiny, jestli měl nějaký problém. Co nás také zajímalo, byl pohled dětí, jak to braly a jaká byla jejich reakce, když jim rodiče oznámili, k čemu se rozhodli. Další otázky směřovaly k samému procesu a předání dítěte.

Druhý rozhovor se konal před Vánocemi a to 12. 12. 2018, kdy rozhovor trval 43 minut. Tento rozhovor už probíhal bez přítomnosti dítěte, jelikož už navštěvovalo pravidelně mateřskou školu. Rozhovor probíhal podobně jako rozhovor první. Ovšem zabývali jsme se otázkou, jak se dítě začleňuje postupem času do rodiny, jak probíhají přípravy na Vánoce. Zda vidí respondentka nějaký posun u dítěte, jak se chlapeček začlenil mezi ostatní děti v mateřské škole.

Třetí rozhovor nebyl již realizován s matkou, ale s učitelkou dané mateřské školy. Kdy jsme měli předem připravené otázky, se kterými byla učitelka seznámena. Učitelka neměla žádný problém s realizací rozhovoru, ba naopak. Byla velmi vstřícná a šlo vidět, že za dobu co navštěvuje dítě toto zařízení, dokáže popsat jeho chování, jeho začlenění a také jeho sociální zralost. Rozhovor trval kolem 15 minut, kdy jsme se nejprve zajímali o to, jaký byl samotný nástup dítěte do mateřské školy, jak se choval k ní jako k učitelce, zda přijímal nějakou autoritu, či nikoliv. Také nás zajímala otázka samotného začlenění dítěte do instituce a také jakou má sebeobsluhu.

4.4 Etické problémy a způsob jeho řešení

Při výzkumném šetření bylo důležité, abychom pečlivě zvážili různé aspekty, které se můžou v naší práci objevit. Respondentky, které byly oslovené, byly nejprve seznámeny s cíli výzkumu, také s metodami a realizací samotného výzkumu. Byly ujištěny o udržení anonymity a o ochraně osobních údajů.

Respondentkám i dítěti, které je v náhradní rodinné péči, tak také učitelce, bylo změněno jméno. U dítěte jsme použili jméno Matěj, matku máme uvedenou jako respondentka a učitelku, uvádíme jako učitelku. Od všech respondentů byl získán informovaný souhlas s pořízením nahrávky, který uvádíme v Příloze č. 4. Během rozhovorů jsme se snažili navodit příjemnou atmosféru, respondentky byly ujištěny, že jakákoliv odpověď, hlavně ta pravdivá a upřímná je vřele vítána.

Respondentky souhlasily také s pořízením audiozáznamu a také s použitím doslovných citací, které jsme uplatnili v rámci analýzy dat.

4.5 Charakteristika zkoumané populace a popis vzorku

Zkoumaným vzorkem pro náš výzkum byla rodina, která má dítě v náhradní rodinné péči. Při výběru bylo důležité, aby:

- Rodina měla dítě v NRP
- Délka NRP nebyla delší než 3 roky

Výběrový soubor byla právě rodina, která se zapojila do náhradní rodinné péče. Původním záměrem bylo získat alespoň dvě rodiny, které by popsaly celkový proces. Ovšem z důvodu toho, že další rodina nechtěla poskytnout rozhovor, jsme se proto snažili zjistit co nejvíce informací od rodiny, která nám rozhovor poskytla. Rozhovory bylo důležité udělat po sobě po nějakém časovém úseku, aby nám respondentka popsala, jak se dítě adaptuje do rodiny. Poslední rozhovor byl s učitelkou, kdy nás zajímal její pohled na začlenění dítěte do mateřské školy.

Metoda byla záměrným (účelovým) výběrem, kdy jsme vybrali určitou rodinu. Kdy Miovský (2006, s. 135), uvádí, že záměrný výběr se využívá tehdy, když „*cíleně vyhledáváme účastníky podle jejich určitých vlastností. Kritériem výběru je právě vybraná (určená) vlastnost (či projev této vlastnosti) nebo stav (např. příslušnost k určité sociální nebo jiné skupině).*“ Ve shodě s metodou byli cíleně vyhledáváni jedinci, kteří splňovali určitá kritéria a hlavně byli ochotni se výzkumu zúčastnit.

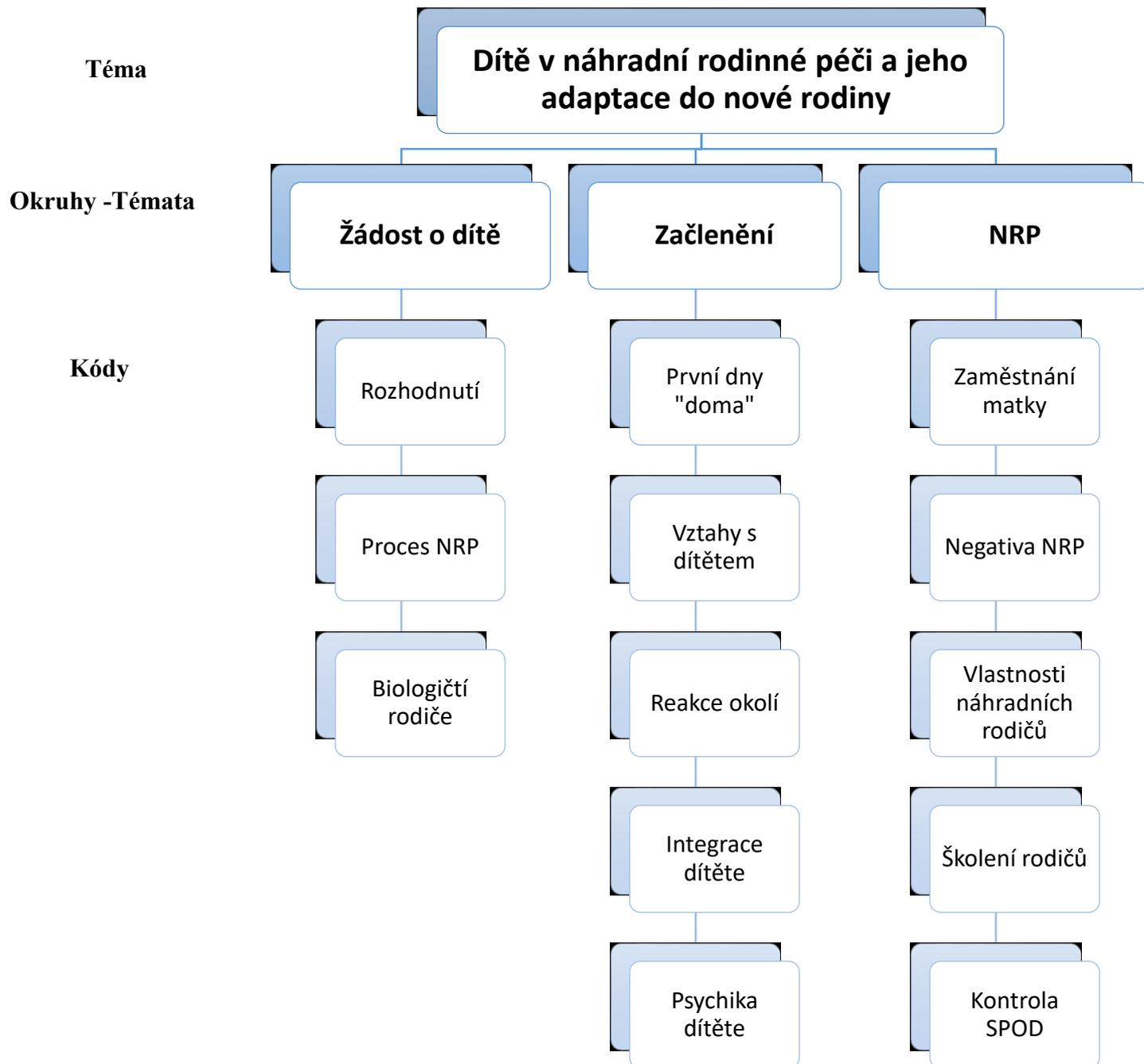
Celkem byla oslovena jedna rodina, kdy naším cílem byla realizace rozhovoru se všemi členy rodiny, bohužel s rozhovorem souhlasila jediné matka a je možné, že pro ostatní členy rodiny to bylo citlivé a stresující téma.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumné šetření, které vycházelo z přístupu IPA, nám odkrylo tři hlavní témata. Tato témata nám zachytila okruh problémů, u kterých se můžeme domnívat, že nejvíce znázorňují zkoumanou problematiku, kterou se zabýváme, a dávají nám odpovědi na výzkumné otázky, které jsme si stanovili. Každému okruhu jsme přiřadili kategorie, které jsou nadále rozděleny do daných kódů. Kódy jsme si stanovili na základě přepsaného rozhovoru, které se zabývají určitým tématem. V dalších podkapitolách uvádíme zjištění, které patří k jednotlivým okruhům. Ty jsou následně doloženy doslovnými citacemi respondentů. Pro lepší porozumění dané problematiky jsou některé citace rozlehlejší. Snahou naší práce bylo, abychom vytvořili co nejlépe přehledné zpracování výsledků rozhovorů. V rozhovoru se objevily i některé mimické projevy, kdy se jednalo spíše o smích.

Cílem bylo zjistit, jak se dítě začlenilo do rodiny, zda mělo dítě ze začátku nějaký problém, či nikoliv. Některá témata se hodně doplňovala a také prolínala. Nejprve se věnujeme rozhovoru s respondentkou, tedy náhradní matkou, která odpovídala na otázky, které hodně doplnila podle osobního pohledu.

Následně rozebíráme rozhovor s učitelkou mateřské školy, kterou dítě navštěvuje pravidelně, kde nás zajímalo, zda učitelka vidí nějaký posun v tom, jak se dítě začlenilo do tohoto zařízení, jak se chová k dětem atd.

5.1 Žádost o dítě

Prvním vzniklým tématem je žádost o dítě. Toto téma nám udává, proč se rodina rozhodla pro náhradní rodinnou péči. Věnujeme se zde také celkovým procesem náhradní rodinné péče. Samotný proces je velmi zdlouhavý, proto nás zajímala právě motivace rodičů. Téma vzniklo na základě uvedených kódů:

- Rozhodnutí
- Proces NRP
- Biologičtí rodiče

5.1.1 Rozhodnutí

Rozhodnutí pro svěřením dítěte do náhradní rodinné péče mohou být různá a záleží na rodině a hlavně na rodičích. Kdy respondentka na otázku, proč se rozhodly pro svěřením dítěte, odpověděla: *„No, já jsem chodila jako chůva do „kojeňáku“ a tam jsem chodila, až jsem si tam zamilovala jednoho chlapečka, a toho jsem si chtěla vzít. Samozřejmě nám to nevyšlo. Tak jsme prošli celým tím procesem a během toho jsme se dozvěděli, že ho opravdu nedostaneme, ale byl nám přidělený další a to jsme si řekli, že nás taky potřebuje, tak jsme si ho vzali.“* Jak uvedla respondentka dále, ten, kdo byl hlavní podněcovatel, byla dcera, jelikož navštěvovala právě toto zařízení z důvodu praxe a tak dotazovaná si vše vyřídila a začala zařízení navštěvovat jako teta. Dále jsme se respondentky zeptali, zda poté co navštěvovala zařízení, se rozhodla podat žádost, odpověděla: *„Ano, jak to člověk vidí, jak to tam jde to je hrozné, to se nedá ani popsat. Chtěli jsme udělat dobrý skutek, jsem říkala, a ten je vždycky po zásluze potrestán. Paní ředitelka mě ihned vyhodila, musela jsem přestat dělat chůvu, když se dozvěděla, že chceme pěstounství. Řekla mi, že se to tak nedělá, abych si tam došla vybrat dítě, ale já to tak vůbec nemyslela. Bohužel to dopadlo, jak to dopadlo. My jsme v tom pokračovali dál, začali jsme jezdit na školení do trialogu. Kdyby mi manžel neřekl on to první slovo, že si ho vezmeme, že něco uděláme, tak já bych do toho nešla nikdy.“* Při podání žádosti měla rodina podmínku a to, aby dítě bylo do věku 3 let, *„protože když jsme si četli tak dítě do 3 let se dokáže ještě začlenit, aniž by to na něm nechalo nějaké následky.“* Další podmínku, kterou měli, aby dítě mělo naše etnikum a také měli v žádosti uvedené, že dítě může mít nějaké menší postižení. *„Nechtěla jsem teda mentální, to ne, tělesné postižení.“*

Jde zde zcela zřejmé, že rodina se rozhodla pro náhradní rodinnou péči až po tom, co respondentka navštívila kojenecký ústav.

5.1.2 Proces NRP

Na otázku, jak ten celkový proces probíhal, byly odpovědi velmi vyčerpávající, jelikož samotný proces je běh na dlouhou trať. „*První musíte odevzdat veškeré papíry, co se týče zaměstnání, jaké máte příjmy, rejstřík trestu, potom od doktorů. To se poslalo z Kyjova na okres do Brna, potom se na vás podívají, musíte tam poslat fotky celé rodiny a potom vás vyberou, jestli jste vůbec vhodní stát se pěstouny.*“ Rodina byla následně vybrána a následovaly různé pohovory „*potom nás zařadili, chodili jsme na školení do Trialogu a tam jsme absolvovali 6 nebo 8 sezení.*“ Na sezení jezdili následně každý týden, následné školení už bylo s psychologem, kde odpovídali s manželem na různé otázky, kdy se jednalo o cca 800 otázek. Tyto otázky byly všeobecné, týkaly se např. vaření, sportu, dále pak tam byly různé modelové situace, na které měli odpovědět. „*jak bysme třeba řešili situaci, já nevím, třeba dítě zlobí, chce si dupnout o hračku. Dáme mu tu hračku, nedáme. Já jsem z tohoto měla upřímně řečeno největší strach, protože já mám, jako neříkám dost roků, ale jako člověk z toho vyjde z tohoto učení. Tam jste vlastně v jedné místnosti, tam vyplníte svoje otázky, manžel je v druhé místnosti a potom vás přehodí a ještě s váma potom mluví.*“

Následně byly jejich odpovědi vyhodnoceny a na základě toho bylo stanoveno, zda jsou vhodnými pěstouny, či nikoliv. Za měsíc a půl si jich psycholog zavolal, aby si s nimi následně pohovořil. Opět první mluvil s jedním rodičem a následně s druhým.

„*Potom bylo další sezení a za 14 dní nám došlo, že nás schválili jako pěstouny a nějak v létě už jsme čekali na dítě.*“ Následně v říjnu jim volal pan psycholog a oznámil jim, že pokud mají pořád zájem, tak jim je přiděleno dítě. „*My jsme tam dojeli, podívali jsme se na fotky a zrovna ten den jsme jeli do „Chováňku“ se seznámit s malým, řekli jsme, že jo a tak jsme tam začali jezdit a před Vánocemi jsme ho měli doma.*“ Do zařízení následně jezdili 2x do týdne, aby se s dítětem seznámili. Když jezdili za chlapečkem, byli tam třeba i 3 hodiny a postupem času bylo loučení s dítětem velmi těžké. „*jako bylo to fakt už čím dál horší, on stál u okna, my jsme viděli na naše auto a teď on říká, auto, pojedem? A říkám to bylo čím dál horší.*“

„A jak už se to blížilo, tak já už jsem to psychicky nedávala, on třeba utíkal a říkal, maminka došla, maminka.“

Předání dítěte proběhlo standardně, *„nastrojili jsme ho, protože nám ho dali nahatého. Když jsem se ptala té tety, jak nám ho dají, tak ona říká, no to si musíte donést věci, tak já jsem si ho musela změřit, zvážit, a tak jsem šla do obchodu. Nevím, jak to funguje, když přechází od pěstounů k pěstounům, ale tady nám ho dali nahatého. To mně přišlo takové úsměvné, když si vezmu, že co jsme tam na Matěje kolikrát čekali tak tam došli lidi a donesli jim oblečení. Já jsem si říkala, co by jim to tak udělalo, kdyby děckovi dali aspoň nějaké punčošky, nebo něco.“* V prvním rozhovoru také zmínila to, že jim došel dopis od soudu, kde stálo, že náhradní rodiče mají dát soudu vědět, jaký má chlapeček majetek. *„Vůči Matějovi mě to přišlo takové směšné, protože nám ho dají nahatého.“*

Nejprve se konala tedy tzv. předpěstounská péče, kterou popisujeme v teoretické části a po určitém čase si dítě převzali do pěstounské péče. *„Ted' už jsme poručníci, máme za něho zodpovědnost, aj když třeba pas, tak už nemusíme žádat soud.“* O změně příjmení pořád ještě přemýšlí, ale protože půjde za čas do základní školy, chtěli by, aby měl stejné příjmení, jako všichni ostatní.

Po tom, co náhradním rodičům zavolal psycholog, že jsou schválení jako pěstouni, respondentka pořád tajně doufala, že to bude chlapeček, o kterého se starala v kojeneckém ústavu, kam docházela jako teta *„Když mi ukázali Matějovu fotku, tak jsem trošku začala i brečet, protože jsem tajně doufala, že to bude ten můj chlapeček. Ten psycholog to věděl a tak mi řekl, já vím, že to není ten chlapeček, co jste chtěli, ale to prostě nejde. Jako mrzí mě to do dneška, ale já už víc s tím nic neudělám.“*

„Šla jsem do toho s tím, že jsem si myslěla, že dělám dobrou věc, ale i manžel hledí pořád na to, abysme měli děcka už velké, protože my máme už děcka velké, protože jsme začali brzo a abychom seděli doma, jezdili na kole, chodili běhat.“ Někdo mi i řekl, že jste normální, ještě si můžete užívat, měli jsme neskutečnou pohodu, ale já jsem se na tu pohodu cítila moc mladá.“ (smích)

Celkový proces trval cca rok a půl. Je zde zcela zřejmé, že proces byl dlouhodobý a hlavně hodně stresující pro respondentku.

5.1.3 Biologičtí rodiče

V tomto okruhu jsme se zabývali otázkou, zda náhradní rodiče vědí něco o biologické matce a otci. „*My o nich víme jen něco málo, maminka byla strašně mladinká, vyrůstala taky v dětském domově, ji neměl kdo pomoci, našla si nějakého partnera. Bohužel on ji mlátil, tak nám to bylo řečeno, takže od něho odešla a tím pádem Matěj skončil v „Chovánku“.*“ V tomto zařízení bylo dítě od jeho 5 měsíců do 3 let, kdy respondentka uvedla: „*nevím, proč tam byl Matěj do 3 roků, jako ta matka nedělala žádné problémy, nic.*“ Otec není v rodném listě dítěte uveden. Biologická matka se snažila o dítě postarat, ale bohužel z mnoha důvodů byla nucena dítě dát do „Chovánku“. Na otázku, zda nepřemýšlí s manželem o tom, že bude mít biologická matka o syna zájem, uvedla: „*Já mám spíš strach z toho, že si najde nějakého chlapa, manžela a může se stát, že Matěj bude mít 10 roků a ona řekne, já bych ho chtěla. Teď o něj může zažádat.*“

Následně nás zajímala otázka, zda neuvažují o adopci, kdy dotazovaná odpověděla: „*teď je to ještě moc brzo, nevíme, co bude, jak to bude.*“ V návaznosti na tuto odpověď, jsme se dotázali, jestli budou Matějovi říkat, že nejsou jeho biologičtí rodiče a jestli se někdy ptal na svoji maminku. „*Ano, my mu to musíme říct, před Vánocemi seděl a říkal: Já mám ještě maminku? Já říkám no já jsem tvoje maminka a on ještě mám ještě maminku. Byla jsem v šoku a říkám no máš, ale já jsem tvoje maminka a on a mám? Říkám ano máš, ale my tě tady máme už skoro rok a tak jsme se začali o tom bavit, ale nevím, kde na to v té hlavičce došel. Jako my mu to řekneme, nějakou formou pohádky, ale nevím, kdy je to nejlepší.*“ Už i na samotném školení, které absolvovali s manželem, je připravovali na to, jak na to dítě připravit. Z výpovědi respondentky chápeme, že dítě ví, že tato rodina není jeho biologická, ale vzhledem k věku to ještě nechápe.

5.2 Začlenění

Dalším tématem, kterým se zabýváme je začlenění dítěte. Zde se věnujeme tomu, jak se dítě chovalo první dny u náhradních rodičů. Jaké měly vztahy s dítětem ať už rodiče, či ostatní členové domácnosti, kdy se jednalo o dceru a syna. Také nás zajímala otázka, jaká byla reakce okolí a celková adaptace, neboli začlenění dítěte.

Kódy jsme zvolily:

- První dny „doma“
- Vztahy s dítětem

- Reakce okolí
- Integrace dítěte
- Psychika dítěte

5.2.1 První dny „doma“

Už poprvé, když si chlapečka vezli domů, tak věděli, že si ho budou brát do pěstounské péče. *„Jak jsme si ho brali před těma Vánoce na hostitelskou vlastně návštěvu, tak jsme věděli, že to bude navazovat, že ho nevrátíme.*

Zde jsme se také věnovali otázce, jak se dítě adaptovalo a jaké byly jeho první dny u náhradní rodiny. *„Strašně v noci plakával, nechtěl, to do dneška se řekne spát a on začne hned brečet. První 3 měsíce řval, já jsem ho mohla mít na rukách, zkusili jsme ho tam nechat samotného. Teď už je to lepší, už ví, že ho pohladí člověk, někdy usne aj za půl hodiny.“* Na Vánoce ho už měli doma, ale jak uvedla respondentka, *„nevěděl vůbec, chtěl už jít od stolu, ale stromeček zdobil s námi teda. Jako já myslím, že to ještě tak nevnímal.“* Z výpovědi je zcela jasné, že trvalo, než si dítě zvyklo na nové prostředí.

5.2.2 Vztahy s dítětem

Tady jsme se zabývali otázkou, jaké má vztahy dítě s okolím. Ať se jedná o náhradního otce, či o sourozence, nebo také o vztahy s ostatními dětmi. Matěj nastoupil od září do mateřské školy, tak nás zajímalo, jaký má vztah celkově s dětmi. Když jsme se respondentky zeptali, jaký má s manželem vztah, odpověděla: *„ My ho strašně rozmazlujeme. To si říkáte, že co zažil, jako snažíme se být na něho i přísní, jako ne přísní, ale je to jiné, jak s těma staršíma. On je prostě miláček, můj dojde a první co je tak volá na malého.“*

Dále se respondentka rozvykládala, jaký má vztah s ostatními členy rodiny: *„je zajímavé, že syn ne že by to nechtěl, ale když jsme mu to oznámili, že to chceme podstoupit tak on mně řekl, jestli mám málo starostí s mladší dcerou (jelikož dcera má cukrovku), jestli jsem se zbláznila, jak to jako bude. Ne, že by nechtěl, ale říká, konečně si můžete odpočinout, a teď budu mít nanovo starost. Ale teď dojde právě syn z Brna a první co, dojde dom, umyje ruky a letí za Matějem.“* (smích) Matěj už začal náhradní matku oslovovat v Chovánku, jako maminko a když jsme se zeptali, jak oslovuje sourozence, odpověděla: *„No jménem, to syn je kámo a dcera to je Evička. On jich bere, jako nevím, jestli si uvědomuje, že když*

řekneme, ty máš segru co a on no segru a nevím, jestli si to uvědomuje, že je to jeho segra, nebo jak to je.“ Dle dotazované má Matěj velmi dobrý vztah s ostatními členy rodiny.

S ostatními dětmi dle matky vychází bez problému, ze začátku chodila s Matějem do mateřské školy, kde pracovala dcera, kde se s dětmi hrál. Teď už chodí do mateřské školy v místě bydliště. Nejprve navštěvoval mateřskou školu občas, ale jelikož se musela náhradní matka vrátit do zaměstnání, začal MŠ navštěvovat pravidelně. Do školky se těší a nemá dle matky problém.

5.2.3 Reakce okolí

Reakce okolí podle výpovědi respondentky byly zcela různorodé. *„třeba ze začátku v té zimě, jak jsme ho měli, tak já jsem nechtěla, ale když jsem šla do obchodu tak všichni, jako vy jste dobří a jako já to nechci slyšet. Nepotřebuji to slyšet. Já jsem to nedělala proto, aby mi to někdo řekl. Známa mi řekla, že jsem o ničem takovém nemluvila, ale já jsem o tom mluvila jenom s nejbližšíma.“*

„Věděli to akorát děcka a my, jako oznámili jsme to až na jaro, to už jsme věděli, že jsme prošli těma testama, ale ještě jsme to neměli oficiálně dané. To bylo v květnu a v červnu nám došly papíry. Jedna známá mi zase řekla, že my jsme to chtěli taky, ale jako nakonec má svoje. Jenomže manžel má tak malý plat, že jim to nevyšlo. No, jako jiní zase řeknou, že to děláte skrz peníze.“

5.2.4 Integrace dítěte

O této problematice začlenění dítěte hovořila respondentka ve druhém rozhovoru. Dle dotazující se dítě začlenilo bez sebemenšího problému. *„začlenil se perfektně, už krásně chodí i spinkat večer, nemá už strach jako dřív. Je teda hodně fixovaný na mě.“* Dále uvedla, že není problém, když chlapečka hlídá babička, či jeden ze sourozenců. *„Měli jsme tady sociální pracovníci včera a já jsem jí říkala, že to jak kdyby tady byl prostě, že až mně to připadne, takové klidné.“*

„Člověk ho jen hlídá, je to jinačí. Když jsem do toho šla tak jsem říkala, že jsem vychovala 2 děti, ale je to opravdu jinačí. Musíte mu říkat, to nesmíš, to nesmíš. Jako on už to tady ovládá, vezme misku, jde do koše, zapadl do toho velmi rychle, ví, kde je ručník. Ale všechno chce zkoušet, třeba onehdy se zkoušel napít benzínu. On to teda nevyopil, jen nahnul tak jsme byli 3 dny v nemocnici“

Respondentka je samozřejmě ráda, že začlenění dítěte probíhá, tak jak má, ale na druhou stranu se bojí toho, že to jde, jak uvedla, „nějak moc hladce. Všechno chce dělat, chce pomáhat s vařením, on si hraje, doletí, hrajeme si chvilku a on chce hlavně všechno zkoušet, všechno chce dělat.“

5.2.5 Psychika dítěte

Jak uvedla respondentka, nejprve nebylo zcela lehké se s dítětem sžít, přece jenom dítě se ocitlo v cizím prostředí a do té doby bylo zvyklé na něco jiného. Začátky nebyly lehké hlavně mělo dítě problém se spánkem, „probrečel začátky v postýlce“ „Když si ho dovezete, taky to není, vy se chováte, jste v domácím prostředí, ale já když jsem to zpětně vzala, tak on neznal nic jiného, než Chovánek a teď najednou byl v cizím domě a on byl úplně perfektní, když to tak vezmu. Byl teda zakřiknutý, ale najedl se, napil se, potom si šel chvilku odpočinout, ale neusnu.“ Vše se ale ustálilo a teď nemá problém.

5.3 NRP

Náhradní rodinná péče je velmi dlouhý proces, proto jsme se zde zabývali otázkami, které se týkaly zaměstnání matky, dále jaká vidí respondentka negativa náhradní rodinné péče. Dále nás zajímalo, zda stále prochází nějakým školením, či nikoliv.

Kódy jsme pro toto téma zvolili:

- Zaměstnání matky
- Negativa NRP
- Vlastnosti náhradních rodičů
- Školení rodičů
- Kontrola OSPOD

5.3.1 Zaměstnání matky

„Já když jsem to oznámila zaměstnavateli, že si budeme brat do pěstounské péče chlapčeka. Až jsem to věděla stoprocentně, že jsme zařazeni do evidence. Já už jsem si vlastně naddělávala, abych měla něco v rezervě. Ale už jsem to měla naplánované, že kolegyně šla do důchodu, takže vlastně ona za mě jakoby dělala. Ale nevím, nevěděla jsem, jak to bude s mateřskou, jak budu mít staré děčko, jak se bude vyřizovat a to.“

V období, kdy jim byl svěřen chlapec do předpěstounské péče, byly svátky, „vyřizovala jsem si vlastně mateřskou. Takže když jsem si to vyřídila až v tom lednu, ale dali mi to pozpátku.“ Mateřskou dovolenou má respondentka na rok do února roku 2019, kdy v lednu již nastupuje zpátky do zaměstnání. „Jako já se i těším. Já si připadám, ikdyž je ve školce, že doma nic nedělám, teda vařím každý den, ale je to takové jiné.“ I z toho důvodu začalo dítě navštěvovat pravidelně mateřskou školu. Dle dotazované nemá chlapec ve školce žádný problém.

5.3.2 Negativa NRP

Zde jsme se zabývali otázkou, jaké negativa respondentka spatřuje v celkovém procesu, kterým si jako rodina prošli, uvedla: „Prvně jsem to brala jako negativum, že někde pořád jezdíme, tam musíte k doktorovi, tam musíte, trestní rejstřík, všude byly fronty. Ale zase na druhou stranu si říkám, že to tak asi má být. Že asi tak se tímto se ten člověk prověří, jestli to opravdu chce, nebo ne. No negativa nevím, no. Mohlo by být víc pěstounů, aby bylo míň děcek v těch domovech, je to tam plné. Když jsme došli jednou na ten pokoj, kde Matěj spinkal, tak jsme došli do toho bytečku a na nás se nalepili tři děcka. A můj manžel říkal, no tam už nepůjdeme.“

Jak sama následně uvedla, kdyby nešla do kojeneckého ústavu jako teta, tak ji ani nenapadne, aby si požádali o svěřením dítěte. Takže tohle to tak všechno odstartovalo. Jediné negativum, které respondentka spatřovala, byl přístup paní ředitelky v daném ústavu, protože jak jsme uvedli již výše, dotazovaná si zamilovala chlapec a jakmile se rozhodli s manželem pro pěstounskou péči a paní ředitelka se to dozvěděla, následně zasáhla a respondentku svým způsobem vyhodila. „s tímto já se nesrovnám, je to inteligentní chlapec, ten kterého jsme chtěli, ale jako říkám chtěli jsme jeho, ale bohužel toto je jediné negativum, které vidím. Že šlo stranou nějaké srdce, kdyby to nešlo, mohla mi to říct jiným stylem a ne hnedka mě vyhodit, když jsem tam chodila jako teta. Kdyby mi to vysvětlila, možná bych ji pochopila.“ Tohle bylo hlavní negativum, dle respondentky, „oni vám řeknou, že tomu děcku je tam lepší v tom ústavě.“

5.3.3 Vlastnosti náhradních rodičů

Lze konstatovat, že respondentka zmínila pouze jedinou vlastnost, kterou by měli mít rodiče, kteří se rozhodnou pro náhradní rodinnou péči a to je dle jejího názoru trpělivost. „Ale nemyslím na ty děcka, ale na úředníky, byrokracie je šílená to vidím jako velké negativum.“

Oni se nám snažili vyjít vstříc, ale tam navrchu se něco vymyslí a oni to musí respektovat. Mně to připadalo hodně zdlouhavé, ale nemůže to být šup rup, nemůžou to dát člověku, zažádám si do měsíce, mám děcko. Jezdíte pořád někde, je to o té trpělivosti.“ Kdy nakonec uvedla: *„kdo nemá trpělivost, tak to vzdá hned v prvním měsíci.“*

5.3.4 Školení rodičů

Na školení rodiče chodí pořád *„byli jsme v Osvětimanech a to jsme tam i spali. Musíme si tím projít, nevím kolik máme mít těch hodin, ale musíme si to odsedět, takže jedeme i s Matějem, to musíme. Mně to pomáhá v tom, že poslouchám i druhé, řeknou jejich problémy, starosti.“* Školení si mohli vybrat, buď by se jednalo o víkendy, pro které se rozhodly, nebo sezení v Brně, které trvá celkově 8 hodin a museli by ho absolvovat 4x. *„Vždycky jak se tam uvolnilo, tak jsme tam jeli a jemu se tam velice líbilo. On si ty děti pamatoval. My tam máme známé a načerpáte i to co vám tam povykládají.“*

5.3.5 Kontrola SPOD

V prvním rozhovoru na otázku, zda je navštěvuje sociální pracovnice, respondentka uvedla: *„pořád, jako teďka jezdí ta naše z dialogu, to máme tu organizaci, která nad náma dohlídá, aby bylo všechno v pořádku, a ta jezdí co 2 měsíce. Teď by měla o prázdninách kolem srpna dojet. I z Brna u nás byla, co byla jeho a naše vlastně taky.“* Kontrolu také provádí i dětská doktorka, která se zajímá, jak dítě přibírá a zda je celkově zdravý a také jak prospívá. *„My musíme jednou za rok posílat vyjádření od paní doktorky a naše to bude s náma posílat sociální pracovnice dopis, že je všechno v pořádku. Jestli byl třeba v nemocnici, což byl a jako jak prospívá, takový dopis se pošle na soud a oni se podívají, jako by je kontrolovaný. K nám pořád někdo chodí a furt nám ho kontroluje. A to musíme toto vyjádření posílat každý rok na soud.“* Když přijde sociální pracovnice, respondentka nemá sebemenší problém, s pracovníci komunikuje, vyplní papíry co je potřeba. Nejprve ho kontrolovala sociální pracovnice jak z Brna, tak také z Kyjova, ale jelikož už chlapeček má trvalé bydliště u těchto pěstounů, *„bude spadat všechno i on do Kyjova, ona zase bude muset dojet na šetření, protože ho vlastně převezme oficiálně.“* O to, aby mělo dítě u pěstounů trvalé bydliště, bylo již požádáno.

V druhém rozhovoru na otázku, zda sociální pracovnice chodí pravidelně, uvedla: *„ano, i z Kyjova tak ta chodí tak tady byla před měsícem“* Návštěva probíhá samozřejmě za přítomnosti dítěte, aby ho sociální pracovnice viděla a povykládala si s ním.

Od sociální pracovnice nedostávají žádné vyjádření, toto vyjádření ona posílá na soud. Respondentka si to přečetla, podepsala, ale vyjádření následně nedostala. Sociální pracovnice chodí pravidelně jednou za čtvrt roku.

Ještě nás zajímala otázka, zda dotazovaná nelituje zpětně toho, že si zažádala o dítě a že do toho šla. „*Ne, nelituju toho, akorát mě mrzí strašně, jakože kolem toho ta administrativa. Jako sociální pracovnice semka chodí, to je všechno v pořádku, ale že třeba mě strašně mrzí, že jsem nedostala co, co jsem chtěla. Jakože někdo to bere tak, že jsem si tam byla vybírat dítě, já jsem to tak nebrala a necítila jsem to tak. Chtěla jsem udělat dobrou věc, nicméně jsem se dozvěděla, že dělám špatnou věc, ale říkám, jako nelituju toho vůbec.*“

5.4 Výzkumného šetření s učitelkou MŠ

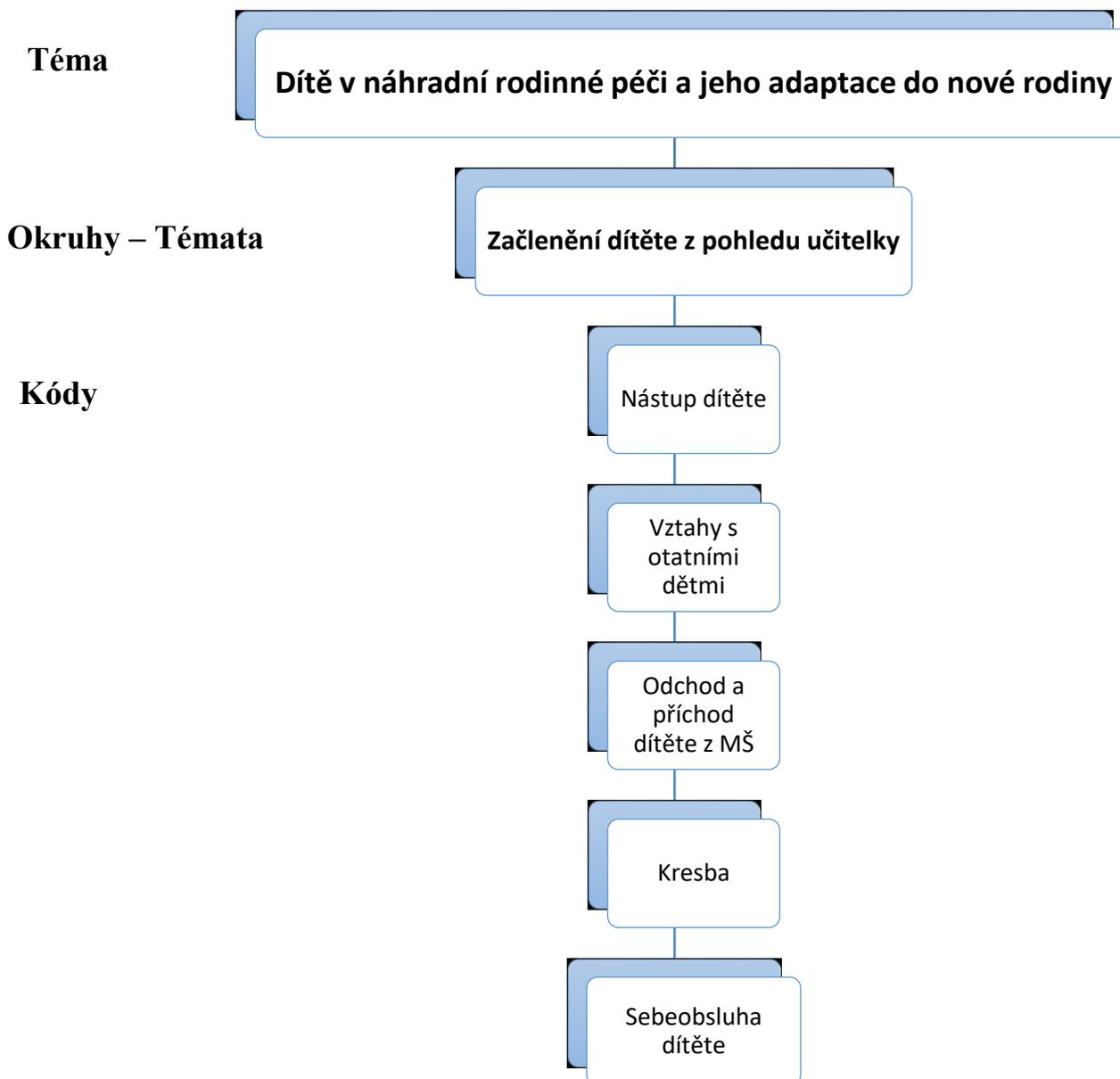
Zde se zabýváme rozhovorem, který jsme pořídili s učitelkou mateřské školy, kterou dítě navštěvuje. V rozhovoru s učitelkou jsme postupovali stejně, jako při rozhovoru s matkou.

Jednalo se také o polostrukturovaný rozhovor, kde jsme předem měli připravené otázky a při rozhovoru došlo i k doptávání se na daná témata. Rozhovor s učitelkou trval cca 15 minut. Nejprve jsme se snažili navodit příjemnou atmosféru, učitelce jsme vysvětlili, za jakým účelem výzkum děláme. Na začátku rozhovoru byla respondentka informována a souhlasila s pořízením audiozáznamu rozhovoru a svůj souhlas následně podepsala. Tento souhlas uvádíme v Příloze č 4. S pořízením tohoto rozhovoru souhlasila i matka, a stvrdila to podpisem, kdy tento souhlas uvádíme v příloze č. 4.

V průběhu interview byla respondentce ponechána volnost k vyjádření svých názorů a také k jejím pocitům. Jakmile se vynořila nějaká zajímavá otázka, snažili jsme se doptávat a dále to hlouběji rozvést. Po rozhovoru následovalo poděkování a rozloučení. Po pořízení tohoto rozhovoru následovalo zaznamenání poznámek z celkové atmosféry. Dále jsme provedli doslovnou transakci. Tato metoda měla mnoho výhod, které jsme uvedli již výše.

Následně proběhla kontrola dané transkripce a ve snaze o co nejvyšší dosažení transakce, je interview doslovné a to včetně výrazů nářečí, tak i nespisovných výrazů. Dále jsme si rozhovor vytiskli a poté si vytvořili kódy a také okruhy, neboli témata, které uvádíme

v tabulce:

5.5 Začlenění dítěte z pohledu učitelky MŠ

V tomto tématu se zabýváme, jak samotná učitelka, která za nějaký čas co měla možnost Matěje sledovat, vidí jeho celkové zapojení a začlenění do mateřské školy. Jak se adaptoval na nové prostředí, také jsme se zabývali, jaký byl nástup dítěte, zda přijal autoritu učitelky a jak se toho zhostil. Dále pak jsme narazili na otázku, jak je to s příchodem a s odchodem dítěte ze zařízení, jaká je jeho sebeobsluha, aj. Toto téma jsme rozdělili do následujících kódů:

- Nástup dítěte
- Vztahy s ostatními dětmi
- Odchod a příchod dítěte z MŠ
- Kresba
- Sebeobsluha dítěte

5.5.1 Nástup dítěte

Nástup dítěte byl dle učitelky plynulý „neměl vůbec žádný problém, bylo vidět, že je zvyklý na kolektiv, chodívali s maminkou i do školky, protože jeho sestra tam dělala asistentku, komunikoval. Do kolektivu vplynul. Jako v tomto problému nebyl, vůbec neplakal. Naopak chtěl brzo spávat, dokonce maminka ze začátku nechtěla, chtěla si ho užít, takže Matěj potom plynule začal spávat bez problému.“ Učitelku jako autoritu přijímal, jen jak uvedla: „některé jeho chování nebylo až tak úplně – jak bych to řekla, některé situace nedokázal odhadnout. Hodně si vynucuje, je to celkově takový jeho povahový rys, že rád vynucuje.“ Ze začátku chvilku trvalo, než si dítě zvyklo, že v mateřské škole jsou jiná pravidla.

„Dá se s ním teď úplně jinak pracovat, ale samozřejmě ty tendence má, tak jako nějak se prosazovat.“ Když jsme se zajímali o tom, zda si uměl hrát s hračkami, respondentka uvedla, že jakmile přišel do mateřské školy, neměl problém si hrát. „Hned věděl, šáhnul, my jsme o něm, když to tak řeknu zjednodušeně, ani celé dopoledně nemuseli vědět. Hračky si okamžitě bral, studoval je, prohlížel, zajímalo ho to.“ Matěj se ještě nezajímá o stavebnice, ale rád si hraje s figurkami, nebo také s postavičkami. „U něho to bylo hodně vidět, že je zvyklý, že si hraje sám. Že si vystačí sám a že ty hračky jsou pro něho taková motivace.“

Maminka samozřejmě byla u zápisu, který se konal v květnu 2018, jelikož v té době už Matěje dostali do péče. Dokonce mateřskou školu navštěvovala i před nástupem dítěte. Do školky se podívala i s Matějem, když děti byly na zahradě a jak popsala učitelka: „maminka byla otevřená, mluvila s nama i o tom, jak probíhala ta náhradní rodinná péče, neměla s tím vůbec žádný problém.“ Při tomto tématu nám také učitelka objasnila, zda se maminka o dítě zajímá, uvedla: „maminka se hodně zajímá, má k němu hodně citlivý vztah, chrání ho. Prostě se zajímá o to, jak v té škole funguje.“

Dítě se zapojuje do řízené činnosti, ale pouze na krátkou dobu. „Jako vydrží opravdu těch 5 minut, je takový nevyzrálý v tom věku.“

Když hrajeme nějaké hry, rád už řekne, že nechce, že už chce jít dělat něco jiného, takže odchází od těchto činností. Vlastně má 4 roky, myslím si, že je to takové přirozené, že to soustředění, že vnímá spoustu věcí naráz.“

5.5.2 Vztahy s ostatními dětmi

Dle učitelky se Matěj začlenil bez problému mezi ostatní děti. *„Je vidět, že byl na ně zvyklý. Že to bere jako něco normálního, že je to součást. Myslím, že i maminka tenkrát říkala, že ty děti už potřebuje, že byl na ně zvyklý a že tu dětskou společnost vyhledává. Je hodně hravý, takže mu to vyhovuje.“*

Když jsme se zeptali dotazované, jak se k dětem choval na začátku nástupu mateřské školy a zda vidí nějaké změny od nástupu. Tak nám na tuto otázku odpověděla: *„tím, že už do té školky chodí půl roku, tak už se i někam věkově posunul, ale já bych řekla, že pro něho je ten kolektiv naprosto přirozený, že on s tím problémem nemá. Najde si kamaráda úplně bez problému, někdy jak říkám, situace se neodhadne, takže se nějak poškorpi. Ale není ten typ, který by vyloženě vyhledával konflikty, nebo je sám způsoboval. Nemá problém se omluvit, ale řekla bych, že se v tom kolektivu chová přirozeně. Že ho přijímá a bere ho i s těma negativami.“*

5.5.3 Příchod a odchod dítěte z MŠ

„Nemá vůbec problém se rozloučit, naopak, i když jsme třeba zavedli, že děti, které přijdou, můžou rodičům mávat, on to vůbec nevyžaduje. Rozloučí se s tatínkem, který ho vodí pravidelně, jde okamžitě si hrát. To odloučení od rodiče je naprosto bez problému.“ Naopak učitelka spatřovala spíše problém s vyzvedáváním dítěte. *„při odchodu dojde většinou maminka, nebo sestra. Když přijde sestra, je to rychlejší, když přijde maminka, odloučení trvá delší dobu. Maminka většinou nečeká u dveří, jde si Matěje vyzvednout do třídy a Matěj má potřebu jí trošku vzdorovat.*

Maminka má trošku problém ho vytrhnout z kolektivu. Jak říkám, tatínek ten pro něho odpoledne nechodí, takže nevím, jestli by to dokázal udělat i tatínkovi. Ale maminka má trošku jinak nastavené pravidla. Jako spíš ten Matěj vyhledává ještě činnosti, které by chtěl udělat. Nevím, jestli se mu nechce dom, nebo jestli hraje s maminkou takovou hru, že ji zkouší.“

5.5.4 Kresba

Respondentka uvedla, že dle jejího pohledu je Matějova kresba velmi kreativní a je velmi talentovaný. *„Je tam kresba na velmi vysoké úrovni. V jeho věku umí jednoduchým tahem znázornit přesně, co potřebuje. Dokáže obrázek popsat a myslím si, že tam určitě je nějaké nadání. Takové obrázky, které on kreslí a jak je dokáže popsat a co tam dokáže udělat za details, v jeho věku nebývají obvyklé.“*

Při příchodu Matěj nekreslil, spíše se seznamoval s novým prostředím, pozoroval a hrál si s novými hračkami. *„Začal kreslit zvířátka úplně bez problému, rád kreslí kočky, teď jsme třeba probírali dinosaury, tak kreslil dinosaury. Hodně doplňuje details, na jeho věk až bych řekla vyspělé ty details, že se to málo kdy vidí. Nemá problém nakreslit i pět obrázků během 10 minut. Vezme tužku, čárne a je to krásně na tom obrázku vidět, co to vlastně je. Není to žádná čmáranice, ani hlavonožec. Je to taková speciální kresba, která se vidí málokdy u takového děčka.“*

5.5.5 Sebeobsluha dítěte

„Na to, že má 4 roky tak bez problému, trošku má problém se sebeobsluhou co se týká oblékání. Spíš to lajdá, má to právě v té povaze, když mu něco nejde a týká se to hlavně sebeobsluhy, tak si to vynucuje. Začne být taková až bych řekla ne vzteklá, ale dej mně, udělej mně, já to chcu. Takže člověk mu musí říct, ne Matěji buď popros, nebo se snaž a v ten moment si to uvědomí a začne něco třeba dělat. Ale poslední dobou se stává, že spoléhá, takový nebyval. Když došel, tak se víc snažil, co se týká sebeobsluhy. Co se týká hygieny, nemá problém. Nají se, umyje, vytře.“

5.6 Interpretace dat

V uvedené kapitole se zaměřujeme na samotnou interpretaci dat, kterou jsme si získali pomocí kvalitativního výzkumného šetření. Kdy podle Švaříčka a Šed'ové (2014, s. 244) rozumíme interpretaci následovně: *„systematický rozbor toho, co kategorizovaná data a nalezená spojení vlastně znamenají.“* Informace jsme získali pomocí realizovaných rozhovorů, které nám slouží právě k zodpovězení výzkumných otázek a následně nám hlavně pomůže odpovědět na hlavní výzkumnou otázku a naplnit tak hlavní cíl naší práce, kterým je zjistit, jak se dítě, které je v náhradní rodinné péči adaptuje do nové rodiny.

V rámci interpretace zjištěných skutečností je odpovídáno na výzkumné otázky, které jsme si stanovili

Dílčí výzkumná otázka: Jaký byl celkový proces náhradní rodinné péče pohledem respondentky?

Samotný proces zprostředkování a také svěření dítěte do pěstounské péče je uveden v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, který je uveden v teoretické části diplomové práce. Samotný proces je velmi dlouhý, nejprve musí žadatelé podat samotnou žádost, kde jsou zařazeni do evidence žadatelů, následně jsou posuzováni. V této rodině proběhne sociální šetření. Další krok se zabývá tím, že krajský úřad zajistí psychologické vyšetření a žadatelů začínají chodit na různé kurzy. Taky se v tomto bodu zjišťuje, jaké je postavení ostatních členů k rozhodnutí žadatelů. Následné posouzení vydá krajský úřad rozhodnutí, a pokud se jedná o zařazení žadatelů, tak dochází k výběru rodiny pro dítě a následně pak navazování kontaktu s dítětem. (© Středisko náhradní rodinné péče).

Dle respondentky byl celkový proces velmi dlouhý a podle výpovědi můžeme uvést, že pro respondentku i velmi psychicky náročný. Dle dotazované je to určitě těžší než biologické rodičovství, jelikož za chlapečka mají větší zodpovědnost, než za své biologické děti. Respondentka viděla velké negativum v přístupu paní ředitelky z kojeneckého ústavu, který dotazovaná navštěvovala. Jelikož po pár návštěvách tohoto zařízení se rozhodla zažádat o svěření dítěte a celý ten proces absolvovat. Paní ředitelka ji po zjištění, že si zažádala o svěření dítěte, okamžitě vyhodila, kdy argumentovala, že se to tak nedělá, aby došla a vybrala si dítě. Ovšem respondentka to z toho pohledu nebrala a proto i po této negativní zkušenosti pokračovala dál a nevzdala se. Další negativum, které spatřovala, byla časová náročnost procesu.

Co vidíme jako velké pozitivum je to, že náhradní rodiče neměli problém navázat s dítětem komunikaci - to bylo určitě pro rodinu jako takovou obohacující. Respondentka shledávala náhradní rodinnou péči jako velmi potřebou i z vlastní zkušenosti, když navštěvovala kojenecký ústav a viděla tolik dětí, o které nemá nikdo zájem.

Dílčí výzkumná otázka: Jaký je proces socializace dítěte z pohledu učitelky MŠ?

Toto období, kdy dítě nastupuje do mateřské školy je náročné už pro samé dítě, jelikož se dítě více osamostatňuje, ale také získává nový prostor právě pro seberealizaci a také pro začlenění se do společnosti. Je to pro dítě novým prostorem, ale také si nachází nové kamarády, sžívá se s novou sociální rolí a učí se svým způsobem žít s dětmi, které jsou v jeho věkovém období. Dítě je ovlivňováno nejen samotnou učitelkou, ale také skupinou dětí, mezi kterými vznikají sociální vztahy. Dítě poznává nové pravidla, nový řád, který ještě doposud neznalo. V procesu socializace je velmi důležitá učitelka, jelikož na dítě působí a ovlivňuje ho v procesu vzdělávání a výchovy.

Určitě samotná adaptace dítěte na cizí prostředí je individuální, vždycky záleží na jedinci, na jeho vývoji a na jeho dispozicích. V rozhovoru s učitelkou jsme se zabývali samotnou socializací dítěte, jak se dítě adaptovalo do nového prostředí, zda měl při příchodu nějaký problém, jak se začlenil do kolektivu a jiné. Dle odpovědí dotazované, můžeme uvést, že samotný nástup dítěte do mateřské školy byl velmi plynulý. Podle učitelky neměl chlapec žádný problém s kolektivem dětí a také ani s komunikací.

Do školky chodí již půl roku, tak se určitě posunul. Dle učitelky má chlapec spíše takovou dominantní povahu, rád si prosazuje své, a kdyby ho člověk nechal, určitě by byl v mnoha věcech dominantnější. Co spatřovala jako velké plus bylo, že maminka se o chlapečka velmi zajímá, až je svým způsobem taková ochranná a její vztah k dítěti je hodně citový. S učitelkou ve školce spíše komunikuje hlavně náhradní maminka, otec dítěte pouze do školky ráno odvádí. Do aktivit, které má učitelka pro všechny děti připravené se celkem dítě zapojuje, jen má pouze krátkodobé soustředění, ale to je dle učitelky normální skrz věk dítěte.

I z pozorování dítěte po pořízení rozhovoru šlo vidět, že nemá problém s kolektivem dětí v mateřské škole. V mé přítomnosti hodně kreslil, kdy obrázky, které nakreslil, dáváme do přílohy č. 3,4.

Hlavní výzkumná otázka: Jak se dítě v náhradní rodinné péči adaptuje do nové rodiny?

Tato kapitola se zabývá shrnutím hlavní výzkumné otázky. Po prezentaci výše uvedených zjištění, se snažíme nalézt zhodnocení příkládané práce s ohledem na cíle a výzkumné otázky. Hlavním zájmem práce bylo zjistit, jak se dítě začlenilo do nové rodiny. Tento cíl se podařilo z našeho hlediska naplnit, ale bohužel tato práce mohla být více rozsáhlá, po-

kud by s rozhovorem souhlasila celá rodina. Naneštěstí jak jsme uvedli výše, z různých důvodů nám nebyl rozhovor s celou rodinou poskytnut. Cíl se tedy podařilo téměř naplnit prostřednictvím pohledu náhradní matky.

Důvodem výběru této respondentky byla její zkušenost s pěstounskou péčí. Respondentka byla velmi ochotná nám rozhovor poskytnout a neměla problém s otevřeností tohoto tématu. Celkový rozhovor s náhradní matkou byl velmi příjemný, respondentka byla velmi otevřená a neměla problém mluvit otevřeně o náhradní rodinné péči, šlo vidět, že při realizaci rozhovoru si vybavila různé události, které se staly, jelikož hodně používala mimické vlastnosti. Většinou se jednalo o smích, nebo o údiv. Také se nám stalo, že dotazovaná odbočovala od tématu, ale my jsme hned navázali na další otázku, která se zabývala výzkumným šetřením.

Rozhovor se konal v domácím prostředí matky, kdy první rozhovor byl za přítomnosti chlapce, kterého má rodina v náhradní rodinné péči. Druhý rozhovor byl bez dítěte, jelikož už docházel pravidelně do mateřské školy. Výtky měla respondentka jen k tomu, že celý proces byl zdlouhavý. Ale posléze uznala, že aby rodině bylo svěřeno dítě, je potřeba pro to udělat co nejvíce, aby byla rodina prověřena dostatečně. Jako velmi přínosnou zkušenost, ale zároveň i negativní, hodnotila prožitek z kojeneckého ústavu. Na úkor toho, že do zařízení docházela, si zažádala o svěřeni dítěte do jejich rodiny. Také shledávala pozitivní školení rodičů, na které jezdí. Toto školení, jak uvedla, jí pomáhá v tom, že vidí, jak to chodí u jiných rodin, které si také zažádali ať už dobrovolně, či nedobrovolně o dítě a sdílí různé situace s ostatními rodiči a naopak.

Zájmem této studie bylo, prozkoumat, jak se dítě v náhradní rodinné péči adaptuje v nové rodině. Z odpovědí, které nám poskytla respondentka, se dle výsledku dítě začlenilo do rodiny bez problému. Samotné přijetí dítěte do rodiny nese velké změny, jelikož za dítě mají větší zodpovědnost, než za své děti. Rodičovství přineslo, jak hlavně náhradní matce, tak také celé rodině nové zkušenosti. Respondentka shledává velké pozitivum v tom, že chlapec se do rodiny začlenil velmi rychle, nemá žádný problém s ostatními členy domácnosti, spíše naopak.

ZÁVĚR

Tématem diplomové práce je „Dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny“. V rámci uvedeného tématu jsme se zabývali tím, jak se dítě začleňuje do nové rodiny.

Diplomová práce se skládá z části teoretické a z části praktické, kdy teoretická část je následně rozdělena na tři kapitoly. V první kapitole jsme se zaměřili na náhradní rodinnou výchovu, kde jsme si vymezili všechny formy náhradní rodinné péče. První kapitola je pro naši práci stěžejní téma. Ve druhé kapitole jsme se zabývali funkcí rodiny, socializací dítěte a adaptačními mechanismy, které jsou pro naši práci také velmi důležitým tématem. Ve třetí kapitole jsme se věnovali legislativě, která se naším tématem zabývá. Jak již vyplývá z teoretické části diplomové práce, rodina hraje velmi velkou úlohu a roli ve všech etapách lidského života. Podle naše náhozu je velmi důležité, aby téma, kterým se zabýváme, bylo neustále probádané a diskutované. Z teoretické části vyplývá, že náhradní rodinná péče je lepší pro dítě než ústavní péče.

Praktická část se zabývá kvalitativně orientovaným výzkumem, tento výzkum byl realizován formou polostrukturovaného rozhovoru. Pomocí zvolené techniky sběru dat nám bylo umožněno tak proniknout do zkoumané problematiky. Rozhovorů se zúčastnily dvě respondentky, kdy se jednalo o náhradní matku, která se rozhodla s rodinou pro náhradní rodinnou péči a dále pak s učitelkou mateřské školy, kterou dítě navštěvuje.

Z výsledků praktické části vyplývá, že dítě se do rodiny adaptovalo bez problémů. Ze začátku to bylo pro dítě těžké, než si zvyklo na novou rodinu, ale po čase se začlenilo. Také jsme se zabývali otázkou, která se věnovala celkovému procesu, kdy byl podle respondentky velmi dlouhý, ale následně uvedla, že je to i dobře a rodina je celkově proklepnuta. Tento proces je dlouhý, tak také velmi psychicky náročný a to z důvodu, že rodiče jezdí hodně po školení a také začátek je těžký, než projdou různými testy.

Jako hlavní se zde jeví osobnost pěstouna, jeho motivace a také individuální příprava. Pokud má jedinec možnost se setkat s ostatními pěstouny a tak se seznámit s jejich příběhy, je to pro něj zcela přínosné. Právě pro rodinu, která se rozhodne, pro náhradní rodinnou péči jsou zprostředkované pobytové akce, kde mohou sdílet své pocity a dojmy. Účastnice výzkumu viděla nutnost v přípravě na náhradní rodinnou péči a to jak vlastní, tak také svých biologických dětí a širší rodiny. Samotná realita je jiná, a proto je důležité, aby byli předem připraveni.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ALAN, Josef. *Etapy života očima sociologie*. Praha: Panorama, 1989. Pyramida (Panorama). ISBN 80-7038-044-6.
2. ARCHER, Caroline. *Dítě v náhradní rodině: [nejčastější problémy při výchově mladších dětí v náhradní rodině]*. Přeložil Petra VLČKOVÁ. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785784.
3. BUBLEOVÁ, Věduna, Alena VÁVROVÁ, Lucie VRÁNOVÁ a Jana FRANTÍKOVÁ. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN isbn978-80-87455-01-2.
4. GROHOVÁ, Jana. *Dítě v náhradní rodině potřebuje i vaši pomoc!: informace a pracovní listy pro pedagogy*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN isbn978-80-87455-06-7.
5. HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro střední školy*. Vyd. 3. Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-876-2.
6. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
7. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
8. HOLÝ, Ivan. *Úvod do sociologie*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3855-1.
9. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-269-3.
10. JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0096-5.

11. KOHOUTEK, Tomáš a Ivo ČERMÁK, ed. *Psychologie katastrofické události*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1816-8.
12. KOLUCHOVÁ, Jarmila, MATĚJČEK, Zdeněk, ed. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.
13. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
14. KULÍSEK, P.: Problémy teorie raného citového přilnutí (attachment). *Československá psychologie*, 2000, s. 44, 404-423.
15. LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.
16. MATĚJČEK, Zdeněk. *Děti, rodina a stres: Vybrané kapitoly z prevence psychické zátěže u dětí*. Praha: Galén, 1994. ISBN 80-85824-06-x.
17. MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 8071783048.
18. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
19. NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přeprac. vyd. V Praze: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-830-6.
20. NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN isbn:978-80-8613191-7.
21. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN isbn:80-7178-772-8.
22. PURVIS, Karyn B., David R. CROSS a Wendy Lyons SUNSHINE. *Dítě v nové rodině*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4535-0.
23. ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-48-6.

24. ŘIHÁČEK, Tomáš, Ivo ČERMÁK a Roman HYTYCH. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN isbn978-80-210-6382-2.
25. SMUTKOVÁ, L. *Sociální práce s rodinou*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 107 s. ISBN 978-80-7041-069-1.
26. SMUTKOVÁ, Lucie. *Sociální práce s rodinou*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN isbn:978-80-7041-069-1.
27. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2.
28. SYCHROVÁ, Adriana. *Pedagogické aspekty náhradní rodinné péče*. Vydání I. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2015. ISBN 978-80-7395-955-5.
29. ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.
30. ŠOLCOVÁ, Iva. *Vývoj resilience v dětství a dospělosti*. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2947-3.
31. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
32. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Zákony a vyhlášky:

1. ČESKO, *Zákon č. 89/2012 Sb.: Občanský zákoník*, 2012. In: . ročník 2012. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
2. ČESKO, *Zákon č. 359/1999 Sb.: o sociálně-právní ochraně dětí*, 1999. In: . ročník 1999. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

3. ČESKO, *Zákon č. 187/2006 Sb.: o nemocenském pojištění*, 2006. In: . ročník 2006. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187/zneni-20190101>
4. ČESKO, *Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách*, 2006. In: . ročník 2006. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187/zneni-20190101>
5. ČESKO, *Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů*, 2000. In: . ročník 2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-301>
6. ČESKO, *Zákon č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů*, 2000. In: . ročník 2000. Dostupné také z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2000-133>
7. ČESKO, *Zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce*, 2006. In: . ročník 2006. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>
8. ČESKO, *Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád*, 1963. In: . ročník 1963. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>
9. ČESKO, *Vyhláška č. 473/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí*, 2012. In: . ročník 2012. Dostupné také z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2012-473>

Internetové zdroje:

1. JARDIN, André. *Alexis de Tocqueville: 1805-1859*. Paris: Hachette, c1984. Pluriel. ISBN 2-01-011883-9. ISSN 1805-8876.
2. Dobrá rodina, o. p. s., 2015. *Dobra rodina* [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.dobrarodina.cz>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále.

Např. Například

Tzn. To znamená.

Aj A jiné.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – rodina

Obrázek 2, 3 – dinosaurus

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochraně dětí z roku 2017.....	16
Tabulka 2 Roční výkaz o výkonu SPOD.....	17
Tabulka 3 Schéma témat, kódů k HVO.....	48
Tabulka 4 Schéma témat, kódů k DVO.....	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Rozhovor s náhradní matkou č. 1

Příloha 2: Rozhovor s učitelkou MŠ

Příloha 3: Obrázek dítěte – rodina

Příloha 4: Obrázky dítěte

Příloha 5: Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru

PŘÍLOHA I: ROZHOVOR S NÁHRADNÍ MATKOU Č.1

1

D: Dobrý den, jmenuji se Martina Řezníčková, jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského studia, osobu SP na UTB ve Zlíně. Tímto bych Vás chtěla požádat o rozhovor, který bude nahráván, ovšem všechny informace budou udrženy v anonymitě. Souhlasíte s tím?

R: Ano

D: Dobře, takže je to první rozhovor, tak bych vám položila otázku. Bude jednat o volné vyprávění. Zajímalo by mě, kdy a proč jste se vlastně rozhodly, že si vezmete dítě do pěstounské péče?

ROZHODNUTI

R: No, já jsem chodila jako chůva do „kojeňáku“ do Kyjova a tam jsem chodila a až jsem si tam zamilovala jednoho chlapečka a toho jsem si chtěla vzít. Samozřejmě nám to nevyšlo, protože nám bylo řečeno, že tak se to nedělá, jakože, že si vyberete dítě a to vám dají. Tak jsme potom prošli celým tím procesem vlastně a během toho jsme se dozvěděli, že opravdu, že ho nedostaneme, ale byl nám přidělený další a to jsme si řekli, že teda taky nás potřebuje, tak jsme si ho vzali.

D: Jak ten proces probíhal? PROCES

R: No první musíte odevzdat veškeré papíry, co se týče vašeho zaměstnání, jaké máte příjmy, rejstřík trestu, potom od doktorů a to je myslím všechno. A to pošlete vlastně se to z Kyjova posílá na okres do Brna a potom tam se na vás podívají, jestli jste aj s fotkami, musíte tam poslat aj fotky (smích) celé rodiny (smích) a vlastně potom vás vyberou, jestli vůbec jste vhodné stát se těma pěstouny. Tak nás vybrali, pozvali si nás tam, udělali tam s náma nějaké pohovory a potom nás zařadili vlastně do toho, my jsme chodili na školení do Trialogu a tam jsme absolvovali 6 nebo 8 sezení, to už si nevzpomenu. Tam jsme jezdili každý týden ve čtvrtek a tam jsme vlastně se školili, abychom mohli být pěstouny. Potom následovalo ještě posezení zase na okrese, potom s panem psychologem, to bylo nějakých 600-800 otázek, to bylo na celý den. Potom bylo další posezení já nevím za 14 dní a potom nám došlo, že jsme schválili jako pěstouni nějak v létě a potom jsme už čekali na dítě.

D: A vy jste si potom vybrali, vlastně nevybrali. Pak vám tedy dali dítě?

R: V říjnu nám zavolał pan psycholog vlastně z okresu a řekl nám, že nám jakože jestli chceme, že nám bylo přiděleno dítě. My jsme tam dojeli, tam jsme se podívali na fotky, zrovna ještě ten den jsme jeli do „Chovánku“ se seznámit s malým, řekli jsme, že jo a tak jsme tam začali jezdit a před Vánoce jsme ho měli doma.

D: A on jezdil sem k vám nějak na návštěvy?

R: Ne, to nejde, nebo aspoň tak nám to bylo řečeno, že to nejde na návštěvy, že my jsme tam jezdili 2X týdně za ním seznamovali jsme a čím dál to bylo horší, jak pro něho tak pro nás. On si na nás zvykl hodně, takže jsme si ho potom na Vánoce vzali už dom. Já jsem zůstala doma na mateřské. Prve neplacené volno, nebi volno ze školy a potom jsem konečně dostala mateřskou.

D: Jste si počkala chvíli. To je úplně normální.

R: Ano všichni vyjdou vstříc na těch úřadech (smích)

D: Jaké byly první dny s tím dítětem? Nebo jak si zvykla tady?

R: No horko, těžko. Strašně plakával v noci, nechtěl, to do dneška se řekne spát, my říkáme, že má nějakou fobii z postele. Řekne se spát a on začne brečet. Už to není takové to brečení jak to z toho

začátku, ale ty první 3 měsíce to řval, já jsem ho mohla mít na rukách, zkusili jsme ho tam nechat samotného. (Dítě vstoupilo do rozhovoru, chtěla něco podat – rozhovor vypnut)

D: Ne nemusíme znova, takže vlastně vy jste říkala, jaké byly ty první dny s tím dítětem.

R: Plakával, strašně hlavně večer přes den, to bylo v zimě. To jsme si mysleli, že v zimě půjde spinkat po obědě, že to. To vůbec říkám 3 měsíce po obědě já jsem s ním ležela, aby si aspoň chvílku odpočinul a to vůbec. A v noci když šel spinkat, to byla strašná fobie, když se řeklo sprchovat, nebo kúpat. On se koupával přes zimu. Jak se řeklo kúpat, tak to už brečel, protože to už věděl, že následuje spánek. To jsme opravdu nezažili s žádným děckem, u nás spávaly i neteře, to jako to jsme říkám asi musel v té posteli něco asi prožít. Nebo já nevím, jakože třeba já nevím, jak ho tam dávali třeba spat, že měl takovou fobii z postele. Řeklo se do postele a on prostě tady řval, že to bylo hrozné (smích)

D: A teď už je to lepší?

R: Teď už jo taky teda řve, ale jako když tam s ním jsem, tak už ví, že už ho pohladí člověk, někdy usne až za půl hodiny.

D: A na Vánoce jste ho už měli doma, teda?

R: Ano na Vánoce už jsme ho měli doma

D: A jak Vánoce probíhaly?

R: No u nás strašně hekticky, právě. To bylo loni. My jsme měli vždycky takové klidně Vánoce. Letos to bylo strašně hektické. Jako krásně pojedl, všechno. Akorát že nevěděl vůbec, chtěl už jít od stolu, nevěděl vůbec. Říkám musíme zazvonit, néé já necu toto. Stromeček zdobil s námi teda, to jsme zdobili všeci. Jako já myslím, že to ještě tak nevním, jako tak jakože. Toto nebo ty dárečky, hleděl na to, chtěl rozbalovat úplně všechny. Potom jsme šli vlastně k babičce. Na druhý den jsme šli k babičce, oni došli k nám letos, na druhý den jsme šli k babičce, tož tam dojeli další děcka tak byl takový rozdivočelý, nevěděl, co by. Všeckým všechno bral, všechno bylo jeho (smích)

D: On byl vlastně od malička v „kojenečku“? (kojenecký ústav)

R: Od 5 měsíců no.

D: Takže vlastně rodiče o nich nevíte? *BIOLOG. RODIČE*

R: Jako my o nich víme, něco víme málo, ale jako my už jsme, my nejsme pěstouni, my už výpadek paměti, my jsme už zákonní zástupci (tomu se říká jak). No prostě už jsme zákonní zástupci, už jsme ho dostali, máme za něj veškeré právo zodpovědnost a všechno.

D: Takže nevíte?

R: Jako maminka je strašně mladinká. Maminka byla taky, vyrůstala taky v dětském domově, jí neměl kdo pomoci, potom si našla nějakého partnera, protože vzítí nebyli a s ním se snažila. Bohužel on jí mlátil prý, tak nám to bylo řečeno, že ji bil, takže od něho odešla a tím pádem Matěj skončil v „Chovánku“, protože neměli takové to zázemí. Mama jí nepomohla, vlastně jí pomohl jediný přítel její mamí z jakési té doby. Takže jakoby já ji neodsuzuji vůbec, jako bylo důležité, že ho nezabila, že se

sněžila, ale bohužel nevyšlo jí to. Je to mladé, říkám je to mladé tele (smích). Jako když nemá kdo pomoci a ona neví, jako jak má, když má. Nevím někdo to odsoudí, ale já to neodsoudím. Jako když fetují, když jsou narkomani, to je něco jiného, ale tady toto. Jako snažila se, ale bohužel jí to nevyšlo.

D: Jako je důležité je, že s ním neudělala nic horšího, jako jak říkáte. Udělala tak dobrý skutek.

R: No já jsem říkala, hlavně, že to dopadlo tak, jak to dopadlo. Snažila se za ním chodit. Teď už dala souhlas, že už jako to. Žije si svým životem. Jako já říkám třeba jednou najde partnera, třeba za 2 roky, za 3 roky, protože ona je mladší jak můj syn takže má 23 roků, nebo 22. No tak říkám třeba za pár roků toho bude litovat a nevím no.

D: Co na to říkali děti (sourozenci), že jste se rozhodli?

ROZHODNUTÍ

R: No jako iniciátor byla naše dcera, nebo iniciátor. Ta mě dostala do toho Kyjova. Chodila tam ze školy na praxi a já jsem tak jednou došla a ona říká, já jsem se tam s mimuškami mazlila a já jsem jí říkala ty se tak máš, já bych se taky mazlila a ona mi říká tak tam choď jako teta. Říkám to jde? A ona, že jo, tak jsme to všechno vyřídili všechno v Kyjově a já jsem tam začala chodit jako teta. Dostala jsem chlapečka.

D: Takže toto to odstartovalo?

R: Ano, jak to člověk vidí, jak to tam jde. To je hrozné, to se nedá ani popsat. Já jsem říkala, to se nedá ani popsat co tam jako je. Kdo tam není tak si to nedovede představit. Vlastně v létě o půl 6 už jsou ty děcka zavřené já říkám v „kleci“ jako v těch postýlkách a spíte. 3leté děcko no jako já nevím toto se mi nelíbí jako. Tak jsem právě chtěla/ chtěli jsme udělat dobrý skutek, jsem říkala a ten je vždycky po zásluze potrestán. Paní ředitelka mě ihned vyhodila, ihned jsme musela přestat dělat chůvu, když se dozvěděla, že chceme pěstounství. Protože mně řekla, že takto se to nedělá, abych si tam došla vybrat dítě. Říkám, ale já jsem to tak vůbec nemyslela, že bych si tam došla vybrat dítě. Bohužel to tak vyznělo a tak to tak jsem tam přestala chodit. Obřečela jsem to, byla jsem z toho v depresi. Když to vidíte si člověk říká, že to dělá pro děcko, že ty děcka nikoho nemají. Bohužel to dopadlo, jak to dopadlo. My jsme v tom pokračovali dál, začali jsme jezdit na školení do triologu.

D: Takže jste se nevzdali.

R: Ne nevzdali. My jsme byli pevně rozhodlí. To nebylo ze dne na den rozhodnutí. To jsme jako rozebírali, a kdyby mi manžel neřekl on to první slovo, že si ho vezmeme, že něco uděláme, tak já bych do toho nešla nikdy.

D: Takže ten iniciátor, bylo jako i to, ale i ten manžel?

R: Nooo, jako jo no jako kdyby neřekl, že to chce, tak já bych do toho nešla.

D: A jaký mají vztah manžel s malým?

VZTAH S DĚTĚTEH

R: No to by vám řekli naše děcka, jak řekli, že je v přechodu. (smích) že jako je my jsme jako „dědečkovi“ a ti by neměli vychovávat děti. My ho strašně rozmazlujeme. To si říkáte, že co si zažil. toto. Jako i se snažíme být na něho přísní, jako ne přísní, ale to jiné, jak s těma staršíma, je to jiné. Člověk už se na ten svět dívá jinak.

D: Tak, mají věkový rozdíl mezi sebou to je jasné, že to bude jiné.

R: On je prostě miláček. Můj dojde a první co je tak volá na malého a naše dcera vždycky říká já jsem tady taky. (smích)

D: **A tak aspoň se připomene.** (smích)

R: A tak jako oni vědí, že je máme rádi, ale jako je to takové. Ale zajímavé, že on dojde z Brna syn, ne že by to nechtěl, ale řekl mě, když jsme mu to oznámili vlastně, že to chceme podstoupit a toto tak on vždycky přemýšlí chvíli, potom něco řekne. A řekl mně, jestli mám málo starostí s mladší dcerou, ona má totiž cukrovku, jestli víte? A tak já říkám no já vím, ale ona už je velká a toto a on říká, jestli jsem se zbláznila, jako jak to bude, a potom budou mít oni děcka, až budu mít vnoučata. Ne že by nechtěl, ale říká, že konečně si můžeme odpočinout, můžeme mít klid. A teď budu mít nanovo starost, říkal právě, ať si chvíli odpočinem. A já říkám, že já nepotřebuju odpočívat, že zase nemám tolik roků, abych odpočívala. Já se potřebuju o někoho starat. Já za to nemůžu, ale já to k životu potřebuju. Tedška dojde z Brna, nebo z někama to je jedno, nebo jede na závody a to je Matěji pojd, jedeme na závody. První co, dojde dom, umyje ruky a letí za Matějem, hledá Matěje. Jako taky si ho zamiloval hnedka, to je jako jakože by něco vyčítali to vůbec jako.

D: **To je dobře, že jste to tak přijali celá rodina, to je hezké. A jezdí sem k vám nějaká sociální pracovnice, nebo někdo?**

R: Pořád, jako to je pořád někdo. Jako tedška jezdí ta naše z Trialogu. To máme vlastně tu organizaci, která nad náma dohlídá, aby bylo všechno v pořádku a ta jezdí co 2 měsíce. Teď by měla o prázdninách kolem srpna dojet. Jako nás navštívit, aby se podívala na Matěje, aby se podívala, jestli je v pořádku, že? (Mluvila na syna) Matěj je v pořádku, že? Jestli nemá nějakou odřeninu, že? Sem tam má, když hlídá brácha.

D: **To je normální v tomto věku (smích)**

R: A to i z Brna u nás byla, co byla jeho a naše vlastně taky. To jednou dobu, co jsme žádali, to bylo pořád.

D: **Oni vám vlastně kontrolovali, všechno, že? Pokoj pro něho všechno?**

R: Ano my jsme pro něho pokoj neměli připravený, pokoj se dělala až teď v lednu. My jsme vlastně nevěděli, jak to bude. Když nám vlastně v tom říjnu, to bylo koncem října nám zavolali, že vlastně pro nás mají chlapečka. Já jsem furt tajně doufala, že to bude ten můj chlapeček. Když mi ukázali Matějovu fotku, tak jsem trochu i začala brečet a ten jako psycholog to věděl. Oni to vlastně všichni věděli. A tak říká já vím, že to není ten chlapeček, co jste chtěli, ale to prostě nejde. Tak jsem říkala, tak dobře, tak nejde. Jako mrzí mě to do dneška, ale já už víc s tím nic neudělám

D: **Vy jste tam měli daný i nějaký požadavek?**

R: Ne my jsme akorát měli v té žádosti, jakože vlastně naše etnikum a věk dítěte do 3 let a že by mohlo mít i nějaké menší postižení. To jsme tam měli. Protože jsem říkala, nechtěla jsem teda mentální, to ne, tělesné postižení. To nevím, jestli bych zvládla já, když vidím, jak no nevím, jestli bych to zvládla. Toto si netroufám říct, jestli bych to zvládla nějaké to řvaní, nebo nějaké to, kdyby zůstalo nějak. Nevím, jestli bych to zvládla.

D: **Ano to je pak hodně i na psychiku**

R: Ano toho jsem se bála jako toho mentální. To nevím, jestli bych dala, to se přiznám.

D: No ono každý člověk na to není, já obdivuji maminky, které tohle zvládají.

R: Jako třeba, když si představím toho autistu, nějakého. K nám třeba na bazén, když jezdili, to byli vlastně děcka, co chodili do školy a byli autisti. Jak to tam s něma zvládali ty maminky a jak tam ta jedna holčička tu maminku mlátila, neskutečně mlátila. Jako a ona řekla, já bych si nedovedla představit, že bych ji dala do ústavu. Jako je to její děčko. Jako jsou takoví, co dají do ústavu a jsou takoví, co nedají. Říkám to bylo jediné, co jsem nechtěla no, když jsme ho vlastně dovezli, byl takový no pozvracel nám celé auto, to jsme taky nebyli připravení. Protože naše děcka nikdo ani neteře, takže nemáme zkušenost. Jsme je hodili všechny věci do auta a jeli jsme a teď naráz my jedeme a já jsem seděla vedle něho. My jsme si ho teda nastrojili, protože nám ho dali nahatého.

PROCT
DOPRA
PŘEM
MY
ACHA

D: Jako úplně nahatého?

R: Ano úplně nahatého, vám ho dají.

D: Jako žádné věci vám nedají?

PROCT

R: Ne vůbec. Jako my jsme tam vlastně jezdili. Dozvěděli jsme se to v říjnu a začali jsme tam jezdit a teď jako jak už se to blížilo, tak já už jsem to psychicky já už jsem říkala, to se nedá on třeba utíkal a říkal maminka dojela, maminka. Já jsem z toho byla pať, když jsme odjížděli, byli jsme tam třeba 3 hodiny a potom jsme odjížděli a jako lučte se s tím děčkem. A jako fakt to už bylo čím dál horší. A on dojedeš? A on stál u okna, my jsme viděli na naše auto a teď on říká, auto pojedem? Auto naše? Naše auto? A říkám to bylo čím dál horší. A já jsem se ptala sestřičky a jak nám ho dáte? Nebo té tety a ona říká no to si musíte donést věci, říkám aha no tak já jsem si ho musela změřit, zvážit tak jsem šla do obchodu a říkám prosím vás já potřebuju nějaké věci. Tak jsme to podle toho odhadli. Tak paní mi říkala, že pokud mu to bude větší, nebo menší tak to dojdete vrátit. Tak jsme to trefili teda. Akorát bundičku, to kupovala dcera v Brně, byla taková větší, ale to nevadí. A tak jsme si ho oblekli. Boty jsme tak jako odhadli, to jsme si půjčili od švagrové, to jsme měli strach koupit. Protože to jsem říkala to bude na dlouho a to i do toho auta, kdybychom ho měli i bez bot. Tak další den jsme jeli koupit, manžel měl dovolenou, tak jsme jeli nakoupit zimní boty a jak má plochou nožičku, tak jsme chtěli, aby měl kvalitní boty, aby měl vytvarovanou nožičku. No a to nám zase pozvracel auto na druhý den (smích) a ještě jak nemáte doma žádné věci. Říkám no tak to byla tenkrát paráda tak jsme ještě jeli jak byl pozvracený jak byla zima tak jsme ho vyslekli a kupovali jsme mu ještě jedno oblečení.

D: No tak to jsem nevěděla, že vám dají dítě úplně nahaté.

R: Ano, dají. Nebo aspoň v tom Brně nám ho tak dali. Nevím, jak to funguje jako když přechází od pěstounů k pěstounů, nebo jak je to jinde, ale tady nám ho dali nahatého. To mě přišlo takové úsměvné, takové divné. Jako já vím, že oni tam potřebují všechno, ale jenom co my jsme tam na Matěje kolikrát čekali tak tam došli lidi a donesli jim oblečení. A já jsem si říkala, co by jim to tak udělalo, kdyby děckovi dali aspoň nějaké punčošky nebo něco no...a tak my jsme si ho oblekli. Ale je to takové blbě a mně tam ještě říká jedna sestřička, že však my vám nějaké půjčíme a až budete mít cestu tak nám to dovezete zpátky ty věci, říkám no to víte, my sem určitě pojedeme.

D: Takže sem pracovnice chodí, kontroluje si ho. Kontroluje si i jestli přibral nebo něco?

KONTROLA

R: Ne to ne, to kontroluje paní doktorka. My musíme posílat jednou za rok teď vlastně to máme, tak musíme v prosinci, aby koncem roka jim to došlo. To poslat tam musí být vyjádření paní doktorky a naše to bude s náma posílat sociální pracovnice dopis, že je všechno v pořádku. Jestli byl třeba v nemocnici což byl teda v nemocnici a jako jak prospívá, jak přibírá, takže jako takový dopis se pošle na soud a oni se podívají, jakoby je kontrolovaný. Proto já se divím, když se v televizi třeba dozvím, že některé dítě je v pěstounské péči a je 5 roků týrané, jako jak je to možné? K nám pořád někdo chodí, furt nám ho kontroluje. Jako mně to nevádí, já pokecám, já jako když to tak musí být já to tak udělám. Ale jako tomuto já se divím i doktorkou je to kontrolované, jako nedovedu si to představit. Jako Matěj má taky nějaký šrám, nějaké modřiny, já mám taky od něho nějaké modřiny, ale nedovedu si to představit jako. Je to velmi zajímavé. My to tam teďka budeme posílat poprvé na ten soud, ale nevím jak je to možné že někdo řekne, že dítě v pěstounské péči bylo 3 roky týrané jako.

D: A to tam musíte, jako co tam budete teďka posílat, tak to tam musíte posílat každý rok?

R: Ano každý rok musíme poslat na soud.

D: Až do jeho 18ti?

R: Já nevím, asi jo, asi do jeho plnoletosti nebo možná až do 26, jestli bude ještě studovat. Jako nejlepší otázka je od někoho, když se mě nebo nás zeptá a co potom? Až bude mít 18? A já říkám a co potom?

D: Však to není jak v Dětském domově, že může jít.

R: Že co potom? A j říkám já nevím co potom. (smích) jako nevíte no..

D: No jasně, nevíte co bude. Proč byste měla řešit, co bude, když žijete přítomností.

R: (smích) Já říkám no já znám takové příklady. Dcera chodila do dramaťáku byli s děcaka, byl tam jeden kluk od malička chodil do dramaťáku v plné rodině. Nebyl adoptovaný nic a ve 13 nebo ve 14 letech se chytil nějaké partie, přestal tam chodit a je z něho ne že by to byl feťák, možná je já nevím. Ale jako nevíte no.

D: Jasně nevíte, co bude. Co byste měla nad tím přemýšlet, co bude.

R: Jako říkám zatím nebo začali jsme mu šetřit, založili jsme mu obálku. Jako nechci to dávat na jeho jméno, nechci to dávat nějak oficiálně, protože. Jako já nevím, jako matka se může nějak stentovat, mohla by se to dozvědět, takže nevím.

D: Jasně to nevíte, ona může za 2 roky si říct, že ho chce vidět, nebo může o něho usilovat nějak.

R: Ano a já říkám, že ty peníze budou pro něho a až bude mít rozum, tak je dostane.

D: Jak vychází s ostatními dětmi?

VZTAH S
DĚTI

R: Jako myslíte ve školce?

D: Jako když vidí ostatní děti, jestli si s nimi jde hrát?

R: Jo to on jde a když vidí babu tak to hlavně, já jsem říkala, že on bude strašně na ženské (smích). My chodíme do školky do Bzence za dcerou, když dojedeme pro ni, on si tma jde za dětma pohrát, má už tam svoje kámoše, ženské ho obestoupí a to je konec.

D: A od září bude chodit sem do školky?

R: Ano bude do Těmic chodit no..

D: A budete ho dávat jak ze začátku?

R: Jenom chvíli s paní ředitelkou jsem se domluvila, že ho tam nechci dávat každý den, říkám on má ústavu dost.

D: Jako když jste byli vlastně ve školce, tak on nemá žádný problém s dětma.

R: Ne to vůbec, on nemá. My jezdíme na závody se synem, on teda nechce závodit, on teda chce závodit, oni se všichni rozběhnou a on tam stojí a co? A čeká co bude, tak jsem mu říkala, že musí utíkat. Minule stál na startu a stál a stál, takže ani tatranka nebyla. Ale potom tam měl nějakou holku a tu furt obletoval s tou pořád se tam kamomil. Říkám divej se na něho, naráz mu okřálo, naráz ani nebrečel

D: No my máme ve školce hodně holek a málo kluků, tak kdoví, koho si vybere. (smích)

R: Ale jako i s rukama se pohraje, má tam kamoše, ale my si děláme srandu, že zamrká očima.

D: Ano no on je takový okatý. Vy jste teďka na mateřské? A předtím jste to měla? Nebo jak jste to řešila se zaměstnavatelem?

ZAMĚSTNÁVAT

R: No, já když jsem to oznámila zaměstnavatelovi, že vlastně chci, že si budeme brat do péčovské péče chlapečka, já jsem vlastně upozornila, jak jsme prošli celým tím procesem tak to bylo vlastně v červnu, to byl konec, že jsme byli zařazeni do evidence. Takže až jsem věděla stoprocentně, že jsme zařazeni do evidence, až jsme přešli tím psychologem, tím všeckým, protože z toho jsem měla největší strach. Tam máte těch 800 otázek a zamotáte se do toho a odpovíte něco úplně jiného, co máte. Tam jste vlastně celý den. Nicméně jsme prošli. Nicméně nás pan psycholog pochválil, to já všeckým říkám, protože se s tím ráda chválím, že říkal, že takových párů tam moc nemá a že jsme, že to už dlouho neviděl, takovou shodu. Takže to se chválím. (smích) proces

D: To je dobré, a na to se Vás tam třeba ptali?

R: Jako tam úplně na všechno, jako. Jako úplně na všechno. Na vaření, na sport, prostě jako tam máte takové otázky, nebo jak byste reagovala na nějakou situaci, jak byste to řešila. Jako já si teď nevzpomenu, ale jako různé situace a jak byste to řešili.

D: Jasně, vy jste tam měli nějaké situace a měla jste říct, jak byste to řešili.

R: Ano, jak bysme to vyřešili, jako jenom. A tam byli, tam jste neodpovídala větama, tam jenom A, B, C jsme zaškrtávali teda. Tam se jenom zaškrtává A, B, C

D: Jo, takže to jste neodpovídali, to jste jenom zaškrtávali.

ROUES

R: Ne, to jsme jenom zaškrtávali. Jak bysme třeba řešili situaci, já nevím, třeba dítě zlobí, chce si dupnout hračku. Dáme mu tu hračku, nedáme, jo.

D: Ano, a on to pak vlastně vyhodnotí, jestli jste nebo nejste vhodni.

R: No to je strašně moc otázek, jako. Já jsem, to bylo, já jsem z tohoto upřímně řečeno největší strach, protože já mám, jako neříkám dost roků, ale jako člověk z toho vyjde z tohoto učení. Teď soustřeďte se vlastně, tam jste vlastně od rána, my jsme z tma šli já nevím ve 2 o půl 3 až. Jako nám řekli vemte si velkou svačinu a tam vlastně jste v jedné místnosti, tam vyplníte svoje otázky, manžel je druhé místnosti, tam vyplní svoje otázky. Potom vás přehodí, ještě s vama potom mluví.

Do rozhovoru nám vstoupil Matěj

R: A potom vlastně on to vyhodnotí, zase tam jdete za měsíc. Potom jdete za měsíc vlastně, nebo vlastně za měsíc a půl nás zavolal a to zase si s náma pohovořil. Jeden byl venku, jeden byl uvnitř. A potom nám vlastně došlo vyhodnocení, že jsme jako vhodní. Tak já jsem vlastně zaměstnavateli, já už jsem věděla, došly ty papíry, že jsme zařazeni do evidence pěstounů. Tak to mohlo být, on nám řekl, jako když jsme se ptali říkám: Za jak dlouho můžeme čekat? A on říká do týdne, do třech měsíců, do roku. On vám to neřekne.

D: Aha, takže jste mohli čekat rok třeba?

ZAMĚSTNÁVÁ

R: No, tak někteří čekají rok no. A tak to no tak jsem to, přesto jsem to zaměstnavateli řekla, já už jsem si vlastně naddělávala, abych měla něco naddělané, že dovolené jako. Teď jsem nevěděla, člověk nevěděl kdy, jo. A tak jsem vlastně, když tak jsem, tak jsem vzala veškeré, když někdo potřeboval, tak jsem říkám, jdu. No a naddělala jsem si, nevím 10 dní jsem si naddělala, abych měla v rezervě, jako něco. A teď, když jsem to vlastně řekla vlastně vedení jenom, řekla jsem, že to nechci, aby se to vykládalo, protože já jsem nechtěla o tom vykládat. A že ano a říkám víte, to bude ze dne na den, jako třeba za měsíc. Ze dne na den to ne, protože musíte za tím dítětem jezdit, že říkám třeba já vám to řeknu a měsíc tam budeme za tím malým jezdit a to že bych šla na mateřskou a to že dobře. Ale já už jsem to měla naplánované, že kolegyně šla do důchodu, takže vlastně ona za mě by jako by dělala. Že mi tam pohlídná tu práci. Takže to mi tak vyšlo jako, všechno jako, že to. Ale nevím, nevěděla jsem, jak to bude s mateřskou, jak to bude s tím, jak budu mít staré děčko, jak se bude vyřizovat a to. To byla taky taková peripetie, na úřadech Vám řeknou vy nejste jediní pěstouni, ale pak a pak Vám to vyřídí a řeknou a jak se to vypisuje? Ale my vlastně nejsme jediní pěstouni. (smích)

Z tohoto jsem byla taky trochu taková v šoku. Protože jsem musela jít i na sociálku do Hodonína, jako vyřizovat ty papíry, všechno. A potom vlastně v říjnu, už v září jsem byla z toho taková nervózní, že říkám to už je od června, to je tak dlouho. A v říjnu, koncem října nám teda zavolali, že mají pro nás chlapečka, že ať dojedem. Tak jsme tam teda dojeli, to jsme tam začali jezdit hned myslím 2x týdně a pak už to jelo. To vlastně v pátek byl státní svátek, 28. Října a potom vlastně v neděli už jsme tam jeli.

D: A když jste si ho odváželi, dostali jste i nějaké papíry, třeba zdravotní anamnézu?

R: No, když jsme odjížděli poprvé, protože my jsme si ho vlastně poprvé vzali dom. To jsme věděli, že si ho budeme brát do té pěstounské péče, ale předtím je ta jak kdyby předpěstounská péče. No a vlastně jsme si ho vzali, to jsme si ho brali nahatého před téma Vánoce na hostitelskou vlastně

PRVÁT
DOM
DOMA

návštěvu. Ale už jsme věděli s tím, že to bude navazovat, že ho nevrátíme. Že jakože, že museli. Jsme se domluvili, že opravdu, že ho nevrátíme. Takže já jsem vybrala veškerou dovolenou, co jsem měla.

Do rozhovoru nám skočil Matěj.

Takže to už jsem věděla, že vlastně to, že vlastně to bude navazovat a tak jsme řešili ještě, že jsme mezitím vyřizovali, protože byli svátky, tak jsme si vyřizovala vlastně mateřskou. Takže mě to vlastně, když tak mě to, že jsem to vyřídila až v tom lednu, ale dali mi to pozpátku jak když. Ne vlastně já jsem měla ještě nárok na dva dny dovolené v práci tím, že jaksí. Takže 2 dny a potom pozpátku od 3 nebo jak jsem na mateřské.

ZAMĚSTNANÝ

D: A máte to na jak dlouho na 3 roky? Nebo na 2 roky?

R: Ne jenom na rok. Na rok jenom on bude mít už 4 roky. Na rok vlastně do března, že vlastně, nebo do února, ale já v březnu že nastoupím zpátky do práce. No že kolegyně vlastně byla nachystaná, že přejde na můj úsek a že už byla nachystaná další paní, že půjde místo mě.

D: Je ještě něco, co byste chtěla říct? Nebo tak jako zpětně nelitujete třeba toho?

R: Ne, nelituju toho. Nelituju toho, akorát mě mrzí strašně, jakože kolem toho je strašně takové, jako já vím, že musí být, že administrativa, že se všechno musí. Jako sociální pracovnice semka chodí, to je všechno v pořádku, ale že třeba, mě strašně mrzí to, že jsem nedostala to, co jsem chtěla. Jakože někdo to bere tak, že jsem si tam byla vybírat dítě, já jsem to tak nebrala a necítila jsem to tak. Já jsem říkala, chtěla jsem, prostě jsem se tak rozhodla tehdy, že by jsem chtěla udělat dobrou věc, že prostě jsem si myslela, že dělám dobrou věc. Nicméně jsem se dozvěděla, že dělám špatnou věc, ale říkám, jako nelituju toho vůbec. On nám to tady oživil. My jsme vlastně po Vánocích jsme zlikvidovali obývací a on tam má pokoj. Ještě pořád řešíme televizi, tu chceme ještě někde dat.

KONTROLA
OSTROV

D: Ta sociální pracovnice, když sem k vám dojde, jak dlouho tu je třeba?

R: Nevím, půl hodiny, tři čtvrtě? Jako my si povykládáme, vyplníme papíry co jsou potřeba,

D: To jezdí odkud?

R: No ona u nás byla z Kyjova a potom ještě u nás byla i z Brna. To byla vlastně jeho sociální pracovnice. Asi z Kyjova je naše, i když teďka už se to vlastně sloučí, protože má trvalé bydliště u nás, už jsme mu konečně mohli dát trvalé bydliště, protože už všechno proběhlo ty soudy. Takže má trvalé bydliště u nás, takže teď už vlastně bude spadat všechno i on do Kyjova. A ona zase bude muset dojet na šetření, protože teď ona ho vlastně převezme oficiálně. Ještě se čeká vlastně na papíry, protože on už jakože trvalé bydliště má, ale teď se to ještě musí zařadit do té evidence. Takže ona říká začátkem září, že by dojela. Takže zase dojde no. A teď mě ještě pobavil, to Vám řeknu. Jak nám ho dali nahatého z toho „chovánku“, tak teď nám došel ještě papír od soudu, že to, že máme dát vědět na soud do 28.8 nebo jaksí tak je to tam ten datum, jaký má majetek. Jaký jako měl počáteční majetek (smích). Jako já věřím tomu, že třeba u nás jak jsou ty dvojčata, nebo jak jim umřela ta maminka. Ví, že když ona umřela tak po ní zůstaly barák, tak vlastně se dělil mezi ty děcka. Takže jako tam měl nějaký díl. Ale mě to vůči Matějovi přišlo také směšné. Protože nám ho dají nahatého jsem říkala, že to někde napíšu dají nám ho nahatého.

PROCES

Do rozhovoru vstoupil Matěj.

D: Jak na to reagovalo okolí?

REAKCE OKOLÍ

R: No my máme souseda, stejně starého jak je Matěj, ti se spolu kámoší. Jako tak sousedi, naše babička s dědou ti chodí, jako tak já myslím že dobře. Jako to se nikdy nedozvíte právě.

D: Jasně, oni můžou takto a pak zajdou a je to jinak

R: Jako já jsem třeba ze začátku v té zimě, jak jsme ho měli, tak já jsem nechtěla, nechtěla, ale mě všeci třeba když jsem šla do obchodu. Jako vy jste dobří, vy jste dobří a jako já to nechci slyšet. Já to nepotřebuju slyšet. Já toto jsem nedělala proto, aby mě to někdo. Já to nepotřebuju slyšet. Já to nechci slyšet, já nejsem ten typ třeba, mě známá řekla, ale ty jsi nikdy o ničem takovém nemluvila. Jako že bych chtěla někdy něco takového udělat a já říkám, ale já jsem o tom mluvila jenom s nejbližšíma, oni o tom věděli. Říkám, proč já bych to měla vytrubovat do světa?

D: Jako z jakého důvodu, že?

R: Jako třeba možná to někdo nepochopil, ale my jsme to neřekli ani našim. U nás to věděli akorát děcka a my.

D: Jasně, tak proč by to mělo vědět okolí.

R: jako my jsme jim to oznámili vlastně na jaro, to už jsme věděli, že jsme prošli těma testama, ale ještě jsme to neměli oficiálně vlastně dané, to bylo v květnu a vlastně v červnu nám došly papíry teprve. Ale už jsme věděli, že jsme prošli, tak to už jsme se po telefonu dozvěděli, ale papíry oficiální jsme ještě neměli, tak jsme jim to vlastně už v tom květnu řekli. To zrovna dcera odmaturovala, to jsme měli oslavu tak to jsme jim při té oslavě oznámili. Jako teda zůstali paf jako takto, že jako vůbec teda oni teda věděli, že jsem chodila do toho Chováčku, teda do Kojeňáku, jakože jsme tam toho chlapečka jednoho, ale nenapadlo jich, že bysme do toho teda šli.

D: Ano ono to člověka ani nenapadne a pak je z toho vykulený.

R: Jako říkám, my jsme to nechtěli říkat, protože zaprvé jako tak jak naše bába ta by to tetě povykládala pak t

D: Ano a pak by se to třeba nepovedlo nebo něco

R: No a já jsem nevěděla, jak těma testama projdeme, jak to bude. Jako jak jako rozumíte, jako nevím jako. Jako třeba jedni známí mi řekli, jedna tam známá mi řekla, že my jsme to taky chtěli, ale jako nakonec má svoje. Jenomže manžel má tak malý plat, že by nám to nevyšlo, jako musíte dokázat příjmy. Říkám no jako jiní zase řeknou, že to děláte skrz peníze. Já říkám, jako kdyby mi to někdo řekl někdo očí, což asi neřekne, tak mu řeknu, jo dělám to skrz peníze, udělej to taky, vem si dvě, (smích)

D: Ano vždyť to je starost o to dítě to nejsou jenom ty peníze

R: Ale to aj to jen abychom se zasmáli, to je jedno. To je jen taková odpověď, jo dělám to dělej to taky, vem si dvě. Jenže mě to do očí nikdo neřekne tady toto.

D: A Matěj Vám normálně říká maminko?

UZTAHY

R: No právěže už v tom Chováčku mi začal říkat maminko

D: Takže vašim dětem říká brácha, ségra?

R: Nooo, jménem, to je kámo, syn je kámo, to vždy dojde to je kámo. Já jsem teďka říkala mojí dceři říkám Jano a on mi říká to není Eva, to je Evička. On to řekl sice svým tímto. Říkám no ty mě budeš ještě opravovat. On jich bere jako, nevím jestli si uvědomuje, když řekneme ty máš ale ségru co a on noo ségru a nevím, jestli si to uvědomuje, že je to jeho ségra. nebo jak to je.

D: On je takové telátko

R: Ano on třeba počítá na prstech, paleček je tatínek ukazováček maminka a on tak pak na malíček a on malinky Matěj malinky, jakože malinké kotě.

D: Snaží se, je šikovný

R: On jako pozná paleček všechno, ale my mu to říkáme takto, že jsme tak všecí. Jako snaží se je to potvora malá. Ted je na kole doufám, že nepadne.

D: A tak je to kluk no..

R: Jako je, ale hlídáme ho víc jak... já říkám to u něho stojím a člověk ho jen hlídá, je to opravdu jinačí. Když jsem do toho šla tak jsem říkala, že jsem vychovala 2 děti, ale toto je opravdu jinačí. Že aj když u nás byli neteře, když byli v té rodině od malinka, tak se do něčeho, byli do něčeho dané, byli vychované a toto vlastně bylo naráz prásk, bum. Musíte mu říkat to nesmíš, to nesmíš. Jako on už to tady ovládá, vezme si misku, jde do koše, zapadl do toho velmi rychle, ví, že tam je ručník, tam je to, tam je to. Ale nevím no všechno chce zkoušet. Třeba onehdy se zkoušel napít benzinu. Jako to by mě nenapadlo.

Integrace dítěte

D: Jasně to vás nenapadne, když vyrůstal v místnosti

R: My jsme s tím byli na dvoře a můj si chystal křoviňák a jemu zbylo trochu benzínu, říká já to tam doleju a do křoviňáku a on tam byl s ním a já tady sedím na houpačce a říkám nechod s tatškou do té garáže a on říká a co by se mu tam mohlo stat. On to všechno má navrchu teď si ten benzin dal on se otočil pro hadru a to byla vteřina, on to teda nevyopil, jen nahnul. Tak jsme byli 3 dny v nemocnici. Byli jsme já jsem říkala radši proto říkám, že už jsme byli i v nemocnici.

D: Ano on zkouší nezná to

R: No toto vám nedojde, vlastně od malinka, když má rok řeknete mu to nesmíš to nesmíš a tady mu to neřikali. N všechno chce pomáhat, s vařením. On si hraje doletí, krájeme civilu a on chce hlavně, všechno zkoušet. Všechno chce dělat.

D: To je dobře, že ho to zajímá

R: Jako když prádlo dávám do pračky jako taky mám strach. Jako v nemocnici já jsem z toho byla vyřízená. Jako toto se mi ještě nestalo s těma s staršíma a a oni mi řekli že no minulý týden jsme tu měli děcko, co snědlo tabletu do myčky.

D: Ano to i ve školce máme případy nějaké, že

R: Jako však moje dcera by mohla vykládat, jak se jí vydal. Ona ho měla ve školce, ona ho tam nedovedla, tam ho dovedl náš školník on došel s ním , já jsem byla na besedě ve škole. A on tma s ním byl a viděl děcka ve školce venku teď se mu zdálo, že ten školník k nejde a on tu zkratkou co oni došli šel sám do školy. No dcera byla úplně hotová, ta úplně brečela. Jako nechci to říkat, aby se o tom nevykládalo. No prostě ona ho hledala úplně na prášky. On prostě+ nebyl ve školce ona když ho tam má ve školce tak je hodný ale on tam došel s tím naším školníkem, on tam šel něco spravovat tak šel s ním, a teď se mu zdálo, že je tam dlouho, tak on šel zpátky. A toto prostě toto je život. Jako já jsem myslela, že ta dcera se mi zhroutí. (smích) No mělo trapně, dcera ta byla z toho úplně hotová, ona seděla u auta a tak strašně brečela, že měla takový strach, kde je. Jako jak on prošel, tak on tu branku za sebou zavřel. Prostě jako to člověka nenapadne.

D: Člověk se snaží dávat pozor a to je vteřina

R: Ano to byla vteřina jak oni hlídají všechny děti a z ničeho nic ona kde je Matěj? No jako druhé děcko je tam zvyklé a ví, že tam musí být. Doufám, že vám tam nikde neuteče ve školce (smích) on je fakt nevyzpytatelný. Ty děcka zkoušejí. Ve školce vlastně ve Bzenci tak tam se musel dělat plot, že některé děcka z tama utíkaly. A teď se tam musel dělat plot. Chlapi tam musí dělat plot. Jako našim děckám se řeklo to a to my jsme poslechli už za syna se říkalo, že jsou zlobivci, ale zlatá éra. No ale nejhorší jsou rodiče.

D: Takže malý už jde o září do školky

R: Ano jde, doufám, že bude hodný. Já jsem říkala on je ten typ co bude ve školce hodný, ale zlobit bude doma .

D: Dobře tak já ten rozhovor ukončím.

PŘÍLOHA 2: ROZHOVOR S UČITELKOU MŠ

ROZHOVOR S UČITELKOU MŠ

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Řezníčková, jsem studentkou UTB, obor Sociální pedagogika navazující magisterské studium. Chtěla bych s Vámi nahrát rozhovor, ovšem jeho otázky a všechno co vlastně řeknete, bude anonymní. Souhlasíte s tím?

U: Ano, souhlasím s tím.

T: jedná se o téma dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny. Vy jste, abychom upřesnili?

U: učitelka Matěje ve třídě v mateřské škole.

T: Dobře. Jaký byl nástup dítěte do MŠ?

U: Matěj nastoupil letos, 1. září, jeho nástup byl poměrně plynulý, neměl vůbec žádný problém. Je zvyklý, bylo vidět, že je zvyklý na kolektiv, komunikoval. Jako s dětma celkem v pohodě, jak bych to řekla, prostě v kolektivu vplynul do toho kolektivu. Bylo vidět, že je zvyklý na kolektiv, že s maminkou chodívali i do školky, protože jeho sestra tam dělala asistentku. Jako v tomto problém nebyl, vůbec neplakal. Naopak chtěl velmi brzo spávat, dokonce maminka ze začátku nechtěla, chtěla si ho užít, takže Matěj potom plynule začal spávat bez problému.

NÁSTUP

T: A jak se třeba choval k Vám jako k učitelce? Jestli měl nějaký problém?

U: Matěj autoritu celkem přijímal, ale samozřejmě jeho některé chování nebylo až tak úplně (jak bych to řekla) neodhadl ho, některé situace nedokázal odhadnout. Hodně si vynucuje, ale není to nemá to nic společného myslím že s dospělým, že je to celkově jeho takový povahový rys, že rád vynucuje. Jo prostě, že si trvá, že on to tak chce, a tak to bude. Chvilíčku trvalo, než vlastně přijal, že ve školce to tak nefunguje, že tam jsou nějaké jiná pravidla. Dá se s ním teď úplně už jinak pracovat, ale samozřejmě ty tendence má. Tak jako nějak se prosazovat.

T: A k dětem se choval jak? Jestli tam vidíte nějaké změny, od té doby co tady byl a dnes, jestli měl nějaký problém?

U: No, je tam vlastně tím, že už do té školky chodí půl roku, tak už se i někam věkově posunul. Ale já bych řekla, že pro něho je ten kolektiv naprosto přirozený, že on s tím problém nemá. Najde si kamaráda úplně bez problému, někdy jak říkám situace se neodhadne, takže se nějak poškorpi, nebo jak bych to řekla. Ale není to ten typ, který by vyloženě vyhledával konflikty nebo je sám způsoboval. Nemá problém se omluvit, ale je bych řekla, že v tom kolektivu se chová tak přirozeně. Že ho přijímá a bere ho i s těma negativna,

jo jako, že tam občas musí být někdo vůdčí, neřekla bych ani, že vůdčí, ani že nějaký podřízený, úplně takto v pohodě.

T: Takže se prostě vůbec neposunul, že je pořád na stejné úrovni?

U: Tam v tom kolektivu, že tam není kam ani se posunout, že to je tak přirozené. Kamarádi se prostě, najde si kamaráda ke svému věku, hraje si s ním vystačí si i sám. Ale myslím si, že se nemá ani kam posunout, protože v tom kolektivu je to tak vyrovnané, v podstatě když to tak bude dál, je to takové přirozené.

T: Takže se začlenil mezi děti jak? Jak to vidíte?

U: V pohodě, úplně v pohodě bez problému, je vidět, že byl na ně zvyklý. Že to bere jako něco normálního, že je to součást. Naopak si myslím, že i maminka tenkrát říkala, že ty děti už potřebuje, že byl na ně zvyklý a že tu dětskou společnost vyhledává. Je hodně hravý takový, takže mu to vyhovuje.

T: Jakou byste řekla, že má povahu z vašeho pohledu?

U: No, říkám, rád si prosazuje své, určitě je dominantní, by se snažil, kdyby ho člověk nechal tak by byl dominantnější, je hodně hravý. Ještě není tak soustředěný, ale tak to patří k věku. A zatím se to nedá tak úplně specifikovat, že bych úplně konkrétně řekla jaký je, ale zatím ten vývoj je úměrný tomu věku. Jo?

T: A když třeba přišel do školky, uměl si hrát s hračkami?

U: Uměl, právě že u něj to bylo hodně, hodně, že u těch dětí to bývá, u těch normálních dětí, které přijdou z klasické rodiny, tak je to takové, že se seznamují, on okamžitě se začal hrát. Hned věděl, šáhnul, my jsme o něm, když to řeknu zjednodušeně, o něm ani celé dopoledne vědět. Protože on okamžitě ty hračky bral, studoval je, prohlížel, zajímalo ho to, neříkám, že to byly stavebnice, byly to hračky, jako takové, ty figurky, postavičky. Nezájmají ho ještě tak stavebnice, jo to ještě. Ale to možná k tomu věku patří. Ale on si prostě zahraje, je vidět že byl zvyklý si hrát, nevím, jestli to tak bylo, ale právě že u něho to bylo hodně vidět, že je zvyklý, že si hraje sám. Že si vystačí sám a že ty hračky jsou pro něho taková motivace, inspirace jo.

T: Když přijde ráno Matěj do školky, tak má problém se rozloučit s rodičem?

U: Matěj nemá vůbec problém se rozloučit, naopak i když jsme třeba zavedli, že děti, které přijdou můžou rodičům mávat, on to vůbec nevyžaduje. Rozloučí se s tatínkem, které ho vodí pravidelně. (příchod dítěte pozdrav). Takže tatínek ho ráno vodí, nemá vůbec žádný problém, rozloučí se s ním, Matěj jde, nemá potřebu mu mávat, to jsem říkala. Jde okamžitě si hrát. Vlastně to, jak bych to řekla, od toho rodiče to ne odtržení, to odloučení od rodiče naprosto bez problému.

T: A třeba jak je to při odchodu dítěte ze školky?

U: Při odchodu dojde většinou maminka, nebo sestra. Když přijde, sestra je to rychlejší, když přijde maminka, odloučení trvá delší dobu. Maminka většinou nečeká u dveří, jde si Matěje vyzvednout do třídy a Matěj má potřebu jí trošku vzdorovat takže maminka má problém, má trošku problém ho vytrhnout trošku z toho kolektivu. Jak říkám tatínek, ten pro něho odpoledne nechodí, takže nevím, jestli by to dokázal udělat i tatínkovi, ale maminka má trošku jinak nastavené pravidla jako opravdu spíš ten Matěj vyhledává ještě činnosti, které by chtěl udělat.

T: Že se mu jako nechce dom?

U: Nechce dom, nevím, nevím. Jestli nechce dom, nebo jestli je o taková spíš taková, že hraje s tou maminkou takovou hru, že ji zkouší.

T: Když ho třeba maminka dovede do školky ráno, tak má nějaký problém?

U: Nemá.

T: Takže většinou je to problém při odchodu dítěte domů?

U: Ano nemá problém, odejde. Spíš jenom při tom odchodu.

T: Jak je to s kresbou a s malováním?

U: Myslím si, že Matěj je dovolím si říct talentovaný, určitě je tam kresba na velmi vysoké úrovni. V jeho věku umí jednoduchým tahem znázornit přesně, co potřebuje, dokáže obrázek popsat a myslím si, že tam určitě je nějaké nadání. Jo, že opravdu takové obrázky, které on kreslí a jak je dokáže popsat, a co tam dokáže udělat za detaily v jeho věku nebývají obvyklé.

T: Ze začátku, když přišel do školky tak kreslil?

U: Nekreslil, ale myslím si, že to bylo i způsobené tím, že tady měl tolik vjemů, že na to kreslení neměl tolik času, že on se pořád ještě soustředil jo na tu třídu a vlastně vnímal to prostředí té školky. (příchod dítěte- pozdrav)

Začal prostě kreslit zvířátka úplně bez problému, rád kreslí kočky, teď jsme třeba probírali dinosaury, tak kreslil dinosaury, v zimě kreslil sněhuláky. Hodně doplňuje detaily, na jeho věk až bych řekla vyspělé ty detaily, že se málo kdy vidí. Nemá problém prostě ten obrázek nakreslit i 5 obrázků během 10 ti minut. Vezme tužku, čárne a je to krásně na tom obrázku vidět, co to vlastně je. Není to žádná čmáranice, ani hlavonožec. Je to taková speciální kresba, která se málokdy vidí u takového děcka.

T: Ještě se vás zeptám – skočil do rozhovoru Matěj. Jak je to se zapojováním dítěte, když máte pro ně nachystanou řízenou činnost?

U: Zapojí se, ale jeho soustředění je ještě pořád krátkodobé. Jako vydrží opravdu těch 5 minut, je takový hodně nevyzrálý v tom věku. Dokáže tak 5-10 minut a myslím si, že když

hrajeme nějaké hry, rád už řekne, že nechce, že už chce jít dělat něco jiného. Takže odchází od těch činností. Zase si nemyslím, že to v jeho věku vlastně má 4 roky, že by to bylo něco jiného. Že si myslím, že je to takové přirozené, že to soustředění, že vnímá spoustu věcí naráz.

T: A maminka, když ho zapisovala, ona byla nějak dopředu na zápisu?

NAŠTUP

U: Maminka byla u zápisu, protože oni v té době Matěje v té době dostali, myslím, že to bylo nějak z jara. Takže Matějova maminka se hodně zajímá, hodně jak bych to řekla. Má k němu vztah hodně citlivý, citový, jo. Takže hodně se zajímá o to, chrání ho, aby náhodou někdo. Prostě zajímá se o to, jak v té školce funguje, u zápisu byla, samozřejmě proběhl tak, jak měl standartně. Dokonce navštívila MŠ, někdy když měli čas tak s ním přišla, aby se s ním podívala, jak to ve školce funguje. Byla otevřená, mluvila s nama i o tom, jak probíhala ta náhradní rodinná péče. Neměla s tím vůbec žádný problém, jo.

T: Jak to má třeba Matěj s hygienickými návyky?

SEBEOSLU
UHA

U: Ano úplně bez problému, úměrně věku, samozřejmě že když jde na velkou je tam naše školnice, nebo někdo z nás, kdo to zkontroluje. Na to že má 4 roky tak bez problému trošku má problém se sebeobsluhou co se týká oblékání. Spíš to lajdá, má to právě v té povaze, když mu něco nejde a týká se to hlavně této sebeobsluhy, tak si vynucuje. Začne být takový až bych řekla ne vztekly, ale začne být takový, dej mě, udělej mě., já to chcu. Takže člověk mu musí říct, ne Matěji bud popros, nebo se snaž a v ten moment si to uvědomí. Jo? A začne něco třeba dělat. Ale poslední dobou se stává, že spoléhá, že takový nebýval. Když došel, tak se víc snažil, co se týká sebeobsluhy co se týká hygieny, nemá problém. Nají se, umyje, vytře, jako jo toto je naprosto v pořádku a úměrně tomu věku.

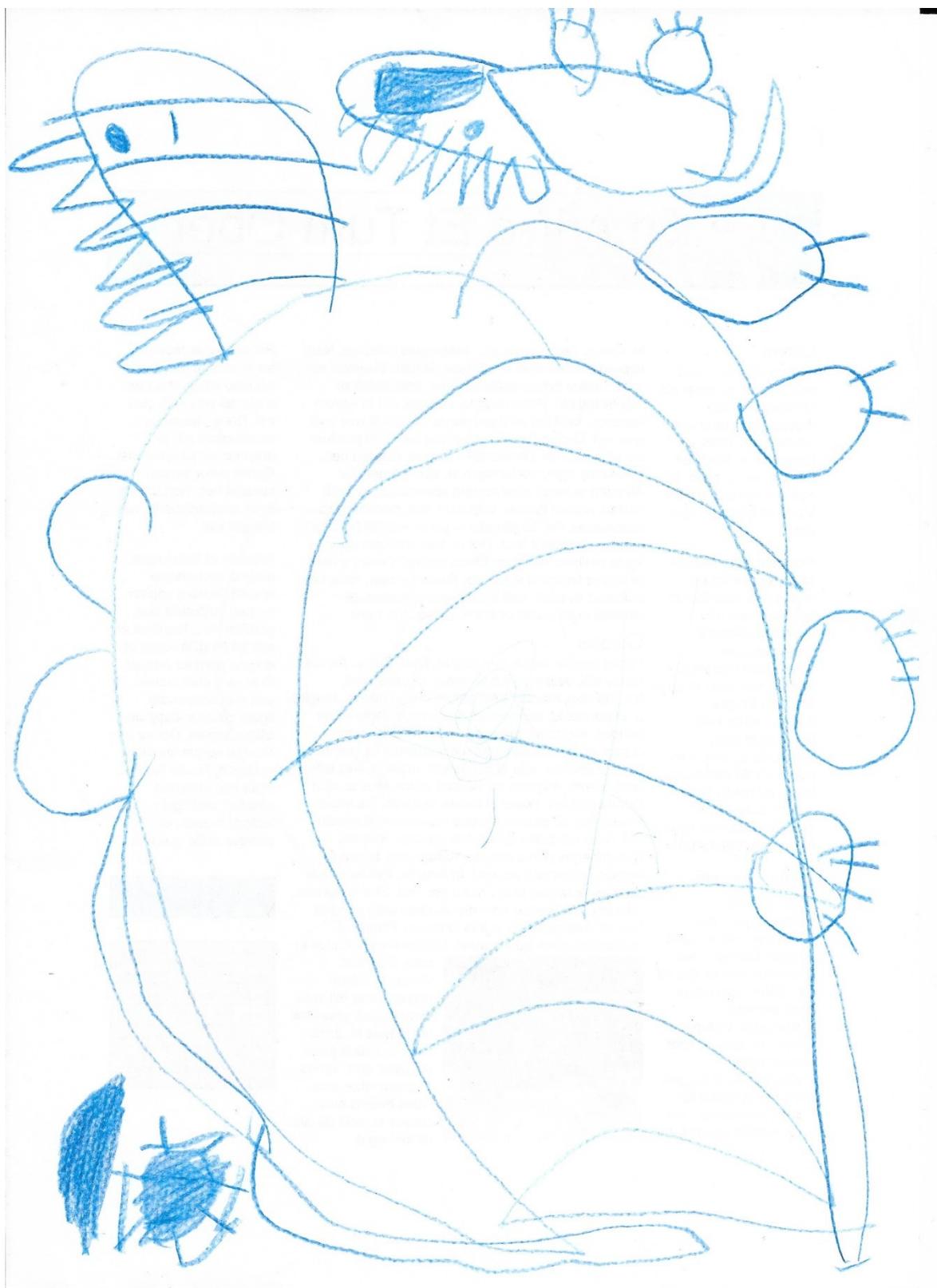
T: Děkuji moc za rozhovor.

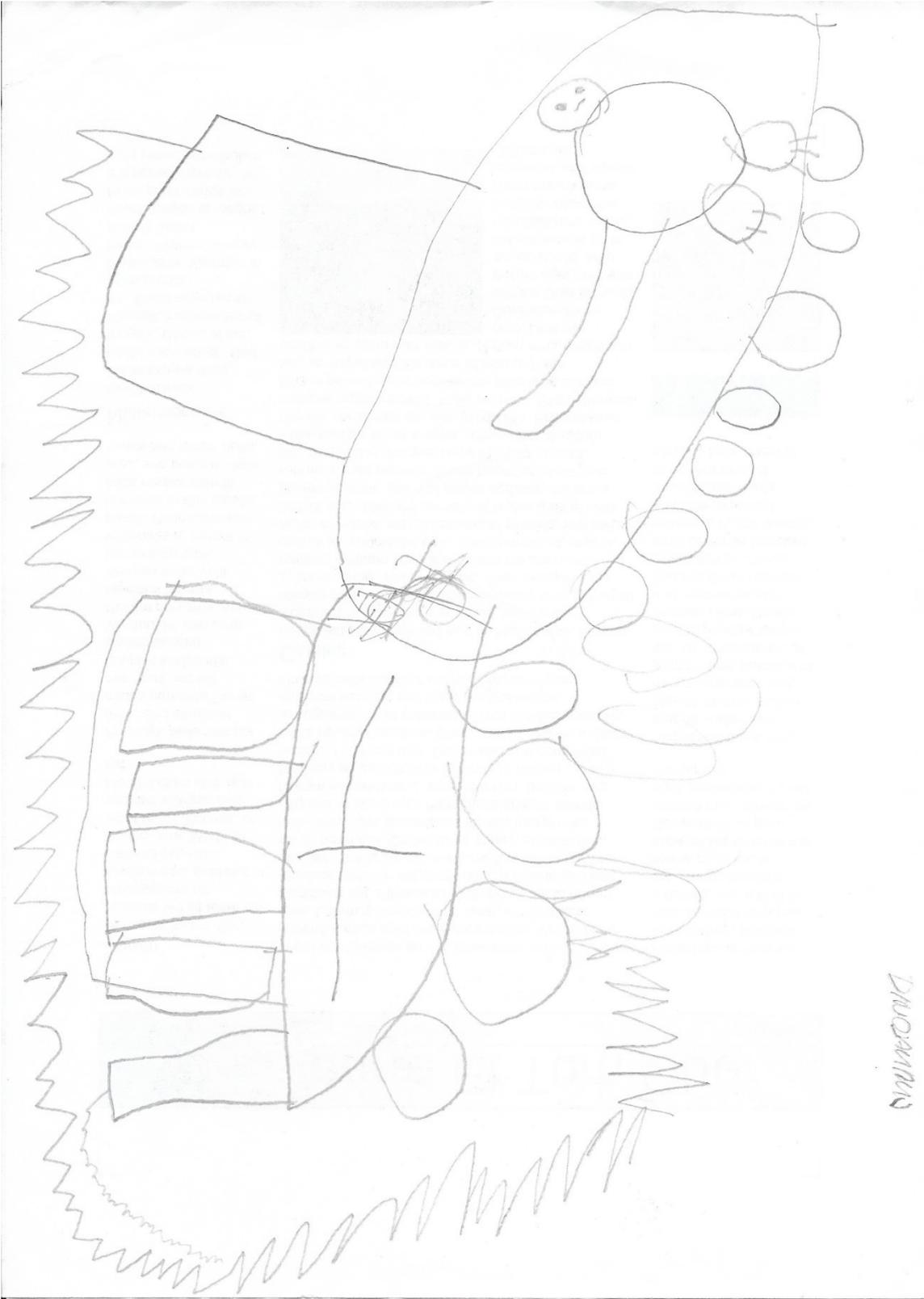
U: Taky Vám děkuji. Nashledanou.

PŘÍLOHA 3: OBRÁZKEK DÍTĚTE – RODINA

PŘÍLOHA 4: OBRÁZKY DÍTĚTE

DIVOCAMPA

PŘÍLOHA 5: INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu diplomové práce

Dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny

Výzkum probíhá pro účely zpracování diplomové práce vedené na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Diplomová práce je psána na oboru sociální pedagogika Bc. Martinou Řezníčkovou

Pro účely analýzy nejsou důležité osobní údaje informátorek (jako je například jméno, bydliště či organizace, ve které jsou zaměstnány). Rozhovor, který s Vámi bude zaznamenán, bude ihned po jeho pořízení anonymizován. Všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu a jeho analýzy budou citovány anonymně a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu.

Také souhlasím s tím, aby učitelka mateřské školy poskytla rozhovor, který bude pouze pro účely této diplomové práce

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Martiny Řezníčkové pro účely výše popsaného výzkumného projektu.

respondentka - matka dítěte

Dne 14. 2019

Podpis:

Podpis výzkumníka:
Martina Řezníčková

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu diplomové práce

Dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny

Výzkum probíhá pro účely zpracování diplomové práce vedené na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Diplomová práce je psána na oboru sociální pedagogika Bc. Martinou Řezníčkovou

Pro účely analýzy nejsou důležité osobní údaje informátovek (jako je například jméno, bydliště či organizace, ve které jsou zaměstnány). Rozhovor, který s Vámi bude zaznamenán, bude ihned po jeho pořízení anonymizován. Všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu a jeho analýzy budou citovány anonymně a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu.

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Martiny Řezníčkové pro účely výše popsaného výzkumného projektu.

respondentka - matka dítěte

Dne
1.4.2019.....

Podpis:

Podpis výzkumníka:
Martina Řezníčková

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu diplomové práce

Dítě v náhradní rodinné péči a jeho adaptace do nové rodiny

Výzkum probíhá pro účely zpracování diplomové práce vedené na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Diplomová práce je psána na oboru sociální pedagogika Bc. Martinou Řezníčkovou

Pro účely analýzy nejsou důležité osobní údaje informátovek (jako je například jméno, bydliště či organizace, ve které jsou zaměstnány). Rozhovor, který s Vámi bude zaznamenán, bude ihned po jeho pořízení anonymizován. Všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu a jeho analýzy budou citovány anonymně a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu.

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Martiny Řezníčkové pro účely výše popsaného výzkumného projektu.

respondentka - učitelka MŠ

Dne 1.4.2019

Podpis

Podpis výzkumníka:
Martina Řezníčková